

การวิเคราะห์ศักยภาพเชิงพื้นที่ของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกต่อการพัฒนาจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

Potential Spatial Analysis of West Coast Tourism Development Zone for Wellness Tourism Destination

ชวาพร สักดีศรี^{1*} และ อรอำไพ สามขุนทด²

^{1,2} ภาควิชาภูมิสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Chawaporn Suksri^{1*} and Onumpai Samkhuntod²

^{1,2} Department of Landscape Architecture, Faculty of Architecture, Kasetsart University

* Corresponding author, Email: chawaporn.s@ku.th

Received: 17/09/2021

Revised: 28/10/2021

Accepted: 10/11/2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพเชิงพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวและภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวในการพัฒนาเป็นจุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ของพื้นที่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกหรือไทยแลนด์ริเวียร่า 4 จังหวัด คือ จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดชุมพร และจังหวัดระนอง ด้วยการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ การสำรวจพื้นที่ การประเมินศักยภาพพื้นที่ทางการท่องเที่ยว และการวิเคราะห์สรุปผล ผลการศึกษาสามารถระบุพื้นที่ศักยภาพทางการท่องเที่ยวจำนวน 18 แห่ง จากการวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตกหรือไทยแลนด์ริเวียร่า พบว่าเหมาะสมที่จะพัฒนาเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวและพักผ่อนเชิงสุขภาพ โดยที่จังหวัดเพชรบุรีมีตำแหน่งภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบองค์รวม ควรพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ มุ่งยกระดับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพควบคู่กับการท่องเที่ยวอื่น ๆ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวแบบเชิงสุขภาพและนันทนาการ ควรพัฒนาเป็นเมืองท่องเที่ยวสำหรับครอบครัวและสุขภาพ จังหวัดชุมพรมีภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและสุขภาพ ควรพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเป็นประตูเชื่อมโยงการท่องเที่ยวฝั่งอ่าวไทยและอันดามัน จังหวัดระนองมีภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบการท่องเที่ยวเชิงพักผ่อนร่างกายและจิตใจ ควรได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับชั้นนำ ส่วนการประเมินศักยภาพพื้นที่ทางการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวจำนวน 18 แห่ง ในพื้นที่ 4 จังหวัด พบว่าอำเภอหัวหินมีแนวโน้มจะกลายเป็นศูนย์กลางโครงข่ายคมนาคมของแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตก มีความพร้อมในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่รองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จึงเสนอแนะให้กำหนดให้พื้นที่บริเวณอำเภอหัวหินและอำเภอปราณบุรี-สามร้อยยอด เป็นพื้นที่ศูนย์กลางทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ศักยภาพเชิงพื้นที่ เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

Abstract

This research article contains two objectives; to study the potential spatial analysis of west coast zone (Thailand Riviera) and develop the area to be a wellness tourism destination. The study area covers Phetchaburi, Prachuap Khiri Khan, Chumphon, and Ranong province. The secondary data gathering, site survey, evaluation potential physical environment along with the analysis method leads to appropriate suggestions for tourism development. The prior phase of the study found that there are 18 potential tourism sites which could be identified tourism image following the physical environment. The overall tourism image of the west coast tourism development zone should be the wellness tourism destination. Phetchaburi province has a holistic wellness tourism destination; therefore, it should enhance tourist services, facilities, and other tourist activities. Prachuap Khiri Khan province has a recreation wellness tourism and should be developed into family and wellness city. Chumphon province has an eco wellness tourism; thus, it should develop a link to the gulf of Thailand and Andaman area. Ranong province has a romantic and retreat wellness image; hence, it should be developed to high-class wellness tourism destination. According to potential spatial analysis of the 18 tourism sites, Hua Hin is capable to be transformed into transportation center of the west coast tourism development zone. Subsequently, the study proposes Hua Hin and also Pran Buri - Sam Roi Yot area to be enhanced as a hub of west coast tourism development zone or Thailand Riviera Capital.

Keywords: Wellness Tourism, Potential Physical Environment, West Coast Tourism Development Zone

1. บทนำ

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้จัดทำแผนแม่บทพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก (The Royal Coast หรือ Thailand Riviera) ซึ่งครอบคลุมพื้นที่การพัฒนา 4 จังหวัด คือ จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดชุมพร และจังหวัดระนอง (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) อย่างไรก็ตามสืบเนื่องจากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวและแผนยุทธศาสตร์ของชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 - 2564) มุ่งเน้นพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทยให้มีคุณภาพในระดับสากล (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) ทำให้ในปัจจุบันการกำหนดแผนพัฒนาจังหวัดในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกต่างให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่กล่าวถึงในที่นี้ หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพเป็นการเดินทางที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาการรักษาหรือเสริมสร้างความอยู่ดีมีสุขส่วนตัวของบุคคล ในด้านของการสร้างความสมดุลของร่างกาย จิตใจ สมอองและสังคม โดยมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมสุขภาพทางกายและจิตใจให้มีความเข้มแข็งและมั่นคงยิ่งขึ้น ส่งเสริมสมอองให้ผ่อนคลายและลดความตึงเครียด และเสริมสร้างแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาการดำเนินชีวิตของนักท่องเที่ยวให้อยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุขมากขึ้น (Mueller & Kaufmann, 2001; The Global Wellness Institute, 2018) ส่วนหนึ่งของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้นั้น แหล่งท่องเที่ยวควรมียุทธศาสตร์ที่ส่งเสริมประสบการณ์ที่มีเอกลักษณ์และจริงแท้ ตลอดจนควรมีสั่งอำนวยความสะดวกและสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งส่งเสริมกิจกรรม 6 ด้าน คือ ร่างกาย จิตใจ จิตวิญญาณ อารมณ์ การสัมผัสกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และการมีกิจกรรมทางสังคม ที่นักท่องเที่ยวสามารถทำกิจกรรมได้ทั้งแบบคนเดียวและครอบครัว สถานที่ทำกิจกรรมทางศิลปะและดนตรีหรือให้คำแนะนำทางด้านการฟื้นฟูจิตใจ ตลอดจนแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสธรรมชาติ ผ่านการทำกิจกรรมปีนเขา ขี่จักรยาน เดินศึกษาธรรมชาติ ฯลฯ รวมถึงสถานที่ออกกำลังกายต่าง ๆ (The Global Wellness Institute, 2018)

เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านนิเวศวิทยาและธรรมชาติ รวมทั้งมีชายฝั่งทะเลที่สวยงาม และแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เช่น น้ำพุร้อน สปา สวนเกษตรอินทรีย์ ฯลฯ ตลอดจนมีระบบการสัญจรที่สะดวกเข้าถึงได้ง่ายและสิ่งอำนวยความสะดวกที่รองรับต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวหลากหลาย จึงทำให้ที่ผ่านมาจังหวัดดังกล่าวเป็นจุดหมายปลายทางที่ได้รับความนิยมของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ รวมไปถึงนักท่องเที่ยวสูงอายุต่างชาติที่มาพำนักระยะยาว (เขมลักษณะณ์ คุปคิตพันธ์ และ ปริญญา บรรจงมณี, 2563) และมีแนวโน้มที่จะสามารถพัฒนาเป็นจุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่สำคัญของประเทศไทยได้ในอนาคต

แหล่งท่องเที่ยวในเขตการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตกมีอัตลักษณ์ที่แตกต่างกัน ประกอบกับการพัฒนาพื้นที่ใด ๆ หรือสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อเป็นจุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยวนั้น จำเป็นจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว 4 ประการ คือ แหล่งท่องเที่ยวซึ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวก การเข้าถึงพื้นที่ ความมีไมตรีจิตของชุมชนและความปลอดภัย (Broadhurst, 2001; Franklin, 2003; Mill & Morrison, 2012) นอกเหนือจากองค์ประกอบที่ส่งเสริมประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพดังกล่าวมา ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้จึงดำเนินการภายใต้คำถามที่ว่า แหล่งท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกมีศักยภาพมากน้อยเพียงใดต่อการพัฒนาเป็นจุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ แหล่งท่องเที่ยวมีภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันอย่างไร เมื่อพิจารณาจากศักยภาพด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่ในระดับจังหวัด โดยผลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ด้านการประยุกต์ใช้เป็นข้อมูล สำหรับการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกให้ไปสู่การเป็นจุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีคุณภาพในระดับโลกต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาศักยภาพเชิงพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันตก ด้านการพัฒนาเป็นจุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

2.2 เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของเขตพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันตกและในระดับจังหวัด ด้านการเป็นจุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

3. พื้นที่ศึกษา

พื้นที่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกหรือไทยแลนด์ริเวียรา 4 จังหวัด และแหล่งท่องเที่ยวเป้าหมาย (Tourism destination) จากแผนแม่บทพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก (The Royal Coast หรือ Thailand Riviera) และการสำรวจพื้นที่เบื้องต้น ได้แก่ 1) จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย อำเภอบ้านแหลม ทาดเจ้าสำราญ อำเภอเมืองเพชร อำเภอยาง่าง-บ้านลาด อำเภอแก่งกระจาน-หนองหญ้าปล้อง อำเภอชะอำ 2) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย อำเภอหัวหิน อำเภอปราณบุรี-สามร้อยยอด อำเภอกุยบุรี อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ อำเภอทับสะแก-บางสะพาน 3) จังหวัดชุมพร ประกอบด้วย อำเภอปะทิว อำเภอเมืองชุมพร อำเภอหลังสวน อำเภอพะโต๊ะ และ 4) จังหวัดระนอง อำเภอกระบุรี อำเภอเมืองระนอง หมู่เกาะและชายฝั่งทะเลอันดามัน

4. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

4.1 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness tourism) เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ (Health tourism) เป็นการเดินทางที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาการรักษาหรือเสริมสร้างความอยู่ดีมีสุขส่วนตัวของบุคคล ในด้านของการสร้างความสมดุลของร่างกาย จิตใจ สมองและสังคม โดยมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมสุขภาพทางกายและจิตใจให้มีความเข้มแข็งและมั่นคงยิ่งขึ้น ส่งเสริมสมองให้ผ่อนคลายและลดความตึงเครียด และเสริมสร้างแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาการดำเนินชีวิตของผู้ท่องเที่ยวให้อยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุขมากขึ้น (Mueller & Kaufmann, 2001; The Global Wellness Institute, 2018) ส่วนหนึ่งของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้นั้น แหล่งท่องเที่ยวควรมีองค์ประกอบที่ส่งเสริมประสบการณ์ที่มีเอกลักษณ์และจริงแท้ตลอดจนควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกและสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งส่งเสริมกิจกรรมด้านร่างกาย จิตใจ จิตวิญญาณ อารมณ์ การสัมผัสกับสภาพแวดล้อม และการมีกิจกรรมทางสังคม เช่น สถานที่ทำสปาหรือบ่อน้ำพุร้อน สถานที่ศักดิ์สิทธิ์หรือสถานที่ประกอบกิจกรรมจิตอาสา ที่นักท่องเที่ยวสามารถทำกิจกรรมได้ทั้งแบบคนเดียวและครอบครัว สถานที่ทำกิจกรรมทางศิลปะและดนตรีหรือให้คำแนะนำ การด้านการฟื้นฟูจิตใจ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสธรรมชาติ ผ่านการทำกิจกรรมปีนเขา ขี่จักรยานเดินศึกษาธรรมชาติ ฯลฯ รวมถึงสถานที่ออกกำลังต่าง ๆ (The Global Wellness Institute, 2018)

4.2 ปัจจัยด้านกายภาพที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตก

จุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยว (Tourism destination) เป็นส่วนประกอบที่สำคัญในระบบอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Tourism system) โดยการพัฒนาพื้นที่ใด ๆ หรือสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อเป็นจุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยวนั้น จำเป็นจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1) แหล่งท่องเที่ยว (Attractions) ซึ่งหมายถึงทรัพยากรทาง ธรรมชาติ (Natural resource) ทรัพยากรทางวัฒนธรรม (Cultural resource) และทรัพยากรด้านชาติพันธุ์ (Ethnicity) รวมไปถึงแหล่งท่องเที่ยวด้านการบันเทิงต่าง ๆ และด้านความตื่นเต้นผาดโผน (Extreme tourism) ซึ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว 2) สิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities) ได้แก่ ที่พัก ร้านอาหาร

ร้านค้า โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการบริการอื่นๆ เช่น ร้านขายของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ของพื้นที่ 3) **โครงข่ายคมนาคม (Transportation)** ซึ่งรวมทั้งรูปแบบ ระยะเวลา และงบประมาณที่ใช้ในการเดินทางที่เชื่อมโยงสถานที่ท่องเที่ยวทั้งในระดับจังหวัดและแหล่งท่องเที่ยว 4) **ความมีมิตรจิตของชุมชนในการให้การต้อนรับขับสู้นักท่องเที่ยวและความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว (Hospitality and safety)** (Franklin, 2003; Broadhurst, 2001; Mill & Morrison, 2012) ดังนั้นในการวิเคราะห์ศักยภาพและข้อจำกัดเชิงพื้นที่ของสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวจึงควรต้องคำนึงถึงแนวคิดด้านองค์ประกอบของจุดหมายปลายทางด้านงานการท่องเที่ยวที่กล่าวมาทั้งในระดับเขตพัฒนาการท่องเที่ยว เมือง/จังหวัด และแหล่งท่องเที่ยว ดังที่กล่าว

นอกเหนือจากปัจจัยที่กล่าวข้างต้น การพัฒนาการท่องเที่ยวยังต้องอาศัยแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งรวมถึงการพัฒนาพื้นที่เมืองท่องเที่ยวที่ยั่งยืน อาศัยแนวคิดหลักในการพัฒนาที่มีความสอดคล้องต่อลักษณะเฉพาะของพื้นที่ รวมถึงความต้องการและลักษณะของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาเยือน ตลอดจนแผนและนโยบายที่ส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่ทางการท่องเที่ยว ดังนั้นจึงทำให้มีปัจจัยอื่น ๆ ที่ต้องคำนึงถึง โดยจากแนวคิดของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหรือเมืองท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จะเห็นได้ว่าการสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาและการรักษาไว้ซึ่งสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวเป็นแนวคิดหลักของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การสร้างสภาพแวดล้อมที่สวยงาม และการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวหรือคนในชุมชนได้สัมผัสกับธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว ความสอดคล้องของสิ่งอำนวยความสะดวกหรือสิ่งปลูกสร้างกับภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมโดยรอบ การลดผลกระทบเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนจากสิ่งอำนวยความสะดวกที่สนับสนุนการบริการนักท่องเที่ยว ตลอดจนการสร้างพื้นที่เรียนรู้และการสร้างความเชื่อมโยงของกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยการสัญจรและระบบคมนาคมขนส่งที่รวดเร็วและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การเดินทางที่ประกอบกิจกรรม แหล่งท่องเที่ยว หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้ภายในไม่เกิน 20 นาที เป็นแนวทางหนึ่งที่น่าไปสู่การพัฒนาเมืองตามเป้าหมาย เป็นแนวทางที่ส่งเสริมให้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหรือเมืองท่องเที่ยวบรรลุวัตถุประสงค์ในการพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืนได้ (พินิต ภูจินดา และ ยศพล บุญสม, 2559; ภาวิณี เอี่ยมตระกูล, 2561; 2563) ดังนั้นควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายใต้แนวคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ 1) ปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานที่เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว 2) สิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอและสอดคล้องต่อสภาพแวดล้อม 3) พื้นที่โล่งหรือพื้นที่สาธารณะที่ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว 4) โครงข่ายคมนาคมขนส่งและระบบสัญจรที่ดี สามารถเชื่อมโยงพื้นที่เป้าหมาย เช่น พื้นที่ประกอบกิจกรรม แหล่งท่องเที่ยวประเภทเดียวกัน หรือเชื่อมโยงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้ง่าย รวดเร็ว สะดวก ปลอดภัย และหลากหลาย 5) ระบบการสัญจรที่เอื้อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับธรรมชาติ 6) โครงสร้างพื้นฐานที่รองรับการสัญจรของนักท่องเที่ยวด้วยการเดินหรือการใช้จักรยาน 7) พื้นที่จุดเปลี่ยนถ่ายที่เข้าถึงได้ด้วยการเดินเท้า 8) การมีพื้นที่เรียนรู้และส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของคนในเมืองและนักท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาถึงแนวคิดพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าดึงดูดและน่าสนใจของนักท่องเที่ยว และนโยบายหรือแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ในปัจจุบันกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีมาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตก ภายใต้วัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาฐานทรัพยากรพื้นฐานทางท่องเที่ยว ทั้งทางด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านทุนมนุษย์ และด้านคุณภาพการบริการสู่การเป็นเมืองพักผ่อนเพื่อสุขภาพระดับโลก และพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงชุมชนมากขึ้น (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563; ธนวัต ลิ้มปาณิชย์กุล และคณะ, 2562) โดยองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวเชิงกายภาพที่ส่งเสริมให้พื้นที่ชายฝั่งทะเลน่าดึงดูดและน่าสนใจในฐานะของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนระดับโลก ประกอบไปด้วย 1) ทรัพยากรทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ทั้งชายหาดและทะเล ลักษณะภูมิประเทศ เช่น ภูเขาและเนินเขาที่ใช้ทำกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติและและชมวิวยามค่ำคืน แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิต และสถาปัตยกรรมที่โดดเด่น เก้าแก่หรือมีคุณค่าเชิงประวัติศาสตร์ รวมไปถึงพิพิธภัณฑ์และศูนย์การเรียนรู้ 2) การเข้าถึงพื้นที่ การมีโครงข่ายการคมนาคมขนส่งและระบบสัญจรที่หลากหลาย สะดวกสบาย และสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ทุกกลุ่ม ทั้งระบบสัญจรที่เชื่อมโยงพื้นที่ต่าง ๆ ในระยะใกล้และระยะไกล ได้แก่ การมีเส้นทางสัญจรด้วยรถยนต์ที่สะดวก มีระบบขนส่งมวลชนแบบรถประจำทางที่วิ่งเชื่อมต่อระหว่างเมืองหลายสาย การมีสนามบินระดับนานาชาติที่รองรับการเดินทางของนักท่องเที่ยวด้วยเครื่องบิน การมีทางรถไฟซึ่งสามารถเชื่อมโยง

การท่องเที่ยวได้ทั้งระยะไกลและเมืองข้างเคียง ตลอดจนสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ทุกกลุ่ม รวมถึงนักท่องเที่ยววัยรุ่นและนักท่องเที่ยวแบบประหยัด และการมีท่าเรือซึ่งสามารถรองรับการขนส่งทางเรือได้ ทั้งเรือยอร์ช เรือใบ เรือเฟอร์รี่ และเรือโดยสารขนาดเล็กอื่น ๆ ที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเข้าไว้ด้วยกัน และอาจรวมไปถึงเรือสำราญขนาดใหญ่ในบางพื้นที่ 3) สิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้หลากหลาย ทั้งกลุ่มครอบครัว และผู้สูงอายุ ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการสัญจรทั้งทางน้ำ ทางบก และอากาศ หรือถนนเลียบชายหาดซึ่งมีวิวทัศน์ที่สวยงาม โรงพยาบาล ร้านค้าต่าง ๆ จุดให้เช่ารถยนต์หรือจักรยานสาธารณะ ศูนย์ให้ข้อมูลนักท่องเที่ยว หรือพื้นที่รองรับการจัดประชุม และ 4) องค์ประกอบด้านสถานที่ ซึ่งควรมีหลายประเภทเพื่อตอบสนองต่อกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย (ธนวัต ลิ้มปัทมชัยกุล และคณะ, 2562)

จากที่กล่าวมาทำให้สามารถสรุปได้ว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาสภาพกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตก ประกอบไปด้วย ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ-ชีวภาพ ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ นโยบายและแผนพัฒนาของภาครัฐ ข้อมูลด้านอื่น ๆ เช่น ข้อมูลนักท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว ฯลฯ เมื่อพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ มีรายละเอียดที่ต้องพิจารณา คือ ตำแหน่งที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยว ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน ที่สะท้อนลักษณะเฉพาะของชุมชนหรือเมือง โครงข่ายเส้นทางคมนาคม (Transportation) เช่น ระบบคมนาคมขนส่ง โครงข่ายถนนหลัก และระบบจราจร ประเภทยานพาหนะ โครงข่ายคมนาคมที่เชื่อมโยงเมืองหรือจังหวัดในเขตพัฒนาการท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐานสาธารณะ (Infrastructure) สิ่งอำนวยความสะดวก โดยเฉพาะที่รองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว ลักษณะภูมิประเทศ พืชพรรณ และป่าไม้ ลักษณะภูมิอากาศ แหล่งท่องเที่ยวหรือทรัพยากรการท่องเที่ยว (Attraction and Tourism resource) โดยพิจารณาตำแหน่งที่ตั้ง คุณค่าทรัพยากร และความสำคัญ ได้แก่ ทรัพยากรทางธรรมชาติ (Natural resource) ทรัพยากรด้านวัฒนธรรม (Cultural resource) ทรัพยากรด้านการนันทนาการ (Recreational resource) และสิ่งดึงดูดใจเชิงเกษตรกรรม ตลอดจนการใช้ประโยชน์ที่ดินและที่ว่าง หรือพื้นที่จัดกิจกรรม และสวนสาธารณะหรือพื้นที่ประกอบกิจกรรมสาธารณะต่าง ๆ ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับลักษณะเชิงกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ลักษณะชุมชนและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว ประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์ของพื้นที่ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น งานเทศกาลและประเพณี รวมถึงตำแหน่งของการจัดกิจกรรม การใช้ที่ดินและกฎหมายด้านการใช้ที่ดินในพื้นที่ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ โครงสร้างพื้นฐานสาธารณะ สถาปัตยกรรมหรือสิ่งปลูกสร้าง และภูมิทัศน์ดั้งเดิมในพื้นที่ และปัจจัยด้านการรับรู้และสุนทรียภาพ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การกำหนดมาตรฐานการดูแลสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวหรือเมืองท่องเที่ยว คุณค่าของระบบนิเวศ การดูแลรักษาระบบนิเวศ ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละแห่งอาจแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับเป้าหมายหรือทิศทางการพัฒนาพื้นที่หรือเมืองแต่ละแห่ง

4.3 เกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่นำร่องเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตก

จากการศึกษาปัจจัยด้านกายภาพที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตก รวมกับการศึกษาเกณฑ์การประเมินแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเกณฑ์การประเมินคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางนิเวศวิทยา แหล่งท่องเที่ยวชายหาด แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการนันทนาการ รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แนวคิดด้านองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่น่าดึงดูดใจ และเพื่อการรองรับกิจกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน รวมทั้งเกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ พบว่า ในการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวจะให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยว ทั้งในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว การบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมของชุมชน (สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว, 2550; องค์การบริหารพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2553; Hoang et al., 2018; Zhan et al., 2015) โดยมีปัจจัยหลายด้านภายใต้องค์ประกอบดังกล่าว

ที่สัมพันธ์ต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเชิงพื้นที่ ดังนั้นในการประเมินศักยภาพเชิงพื้นที่เพื่อการคัดเลือกพื้นที่นําร่องสำหรับการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกองค์ประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องเนื่องมาประยุกต์ใช้โดยกำหนดองค์ประกอบสำหรับการประเมินไว้ 2 ด้าน คือ

องค์ประกอบที่ 1 คุณค่าของพื้นที่ทางการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 4 ปัจจัยหลัก ได้แก่ 1) คุณค่าเชิงธรรมชาติ 2) คุณค่าเชิงวัฒนธรรม 3) คุณค่าเชิงนันทนาการ และ 4) คุณค่าและสิ่งดึงดูดใจเชิงเกษตรกรรม

องค์ประกอบที่ 2 ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก ประกอบด้วย 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านการเข้าถึง การเชื่อมโยง และความปลอดภัย 2) ปัจจัยด้านความพร้อมของพื้นที่โครงการ และ 3) ความพร้อมหรือความเหมาะสมต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล

5. วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษาค้นคว้าเอกสารและสำรวจภาคสนาม เพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยว การเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก พร้อมกับการศึกษาวิธีการประเมินจากเอกสารต่าง ๆ นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกับข้อมูลภาคสนาม เพื่อพัฒนาเป็นหลักเกณฑ์ประเมินและวิธีลำดับความสำคัญ จากนั้นจึงประเมินแหล่งท่องเที่ยวตามเกณฑ์ที่พัฒนาขึ้นมา จัดเรียงลำดับความสำคัญ และศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่ควรพิจารณาประกอบ เพื่อคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการพัฒนา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

5.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.1.1 แบบสำรวจพื้นที่และองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 2 ส่วนสำคัญ ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานในแต่ละพื้นที่เป้าหมายที่ทำการสำรวจในพื้นที่ 4 จังหวัดและข้อมูลด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ประกอบด้วย ตำแหน่งที่ตั้ง การเข้าถึง ลักษณะทางกายภาพ และสภาพแหล่งท่องเที่ยว

5.1.2 แบบประเมินศักยภาพพื้นที่ทางการท่องเที่ยว ใช้ในการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเป้าหมายในเขตพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตกหรือไทยแลนด์รีเวียว่า ซึ่งปรับปรุงจากแบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวร่วมกับข้อมูลจากการทบทวนปัจจัยด้านกายภาพที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยแบบประเมินประกอบด้วย เกณฑ์การประเมินศักยภาพพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว แบ่งได้เป็น 2 องค์ประกอบ คือ

องค์ประกอบที่ 1 คุณค่าของพื้นที่ทางการท่องเที่ยว แบ่งเป็น 4 ปัจจัย ประกอบด้วย

(1.1) คุณค่าเชิงธรรมชาติ มี 6 ตัวชี้วัด เกี่ยวเนื่องกับความงาม ลักษณะพิเศษเฉพาะ ความสมบูรณ์ของระบบนิเวศหรือธรรมชาติดั้งเดิมของแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการเป็นแหล่งรวมหรือถิ่นที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์ที่โดดเด่น หายาก ใกล้ศูนย์พันธุ์ ความหลากหลายของระบบนิเวศในแหล่งธรรมชาติ และระดับการมีส่วนร่วมสัมพันธ์ของแหล่งธรรมชาติต่อวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น

(1.2) คุณค่าเชิงวัฒนธรรม มี 5 ตัวชี้วัด เกี่ยวเนื่องกับสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ความงดงาม ความน่าประทับใจหรือความกลมกลืนกับบรรยากาศโดยรอบ การมีลักษณะพิเศษเฉพาะ ความหายากหรือการสะท้อนเอกลักษณ์ท้องถิ่นของแหล่งท่องเที่ยว ระดับของการได้รับการอนุรักษ์และดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพดี รวมถึงความเก่าแก่ และความสามารถในการสืบทอดภูมิปัญญาและองค์ความรู้อย่างต่อเนื่องยาวนาน

(1.3) คุณค่าเชิงนันทนาการ มี 5 ตัวชี้วัด เกี่ยวเนื่องกับกิจกรรมนันทนาการมีเอกลักษณ์ของท้องถิ่นหรือกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ความทันสมัยแปลกใหม่ของแหล่งท่องเที่ยว ความน่าสนใจหรือดึงดูดใจนักท่องเที่ยวในด้านการสร้างความบันเทิง ความสามารถในการสร้างความรู้และดึงดูดความสนใจของสื่อหรือองค์ประกอบในการให้ความรู้ภายในแหล่งท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นและ/หรือหน่วยงานภาครัฐในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

(1.4) คุณค่าและสิ่งดึงดูดใจเชิงเกษตรกรรม มี 6 ตัวชี้วัด คือ ความโดดเด่นด้านเทคโนโลยีการเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะในแหล่งท่องเที่ยว ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น ความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ความสวยงามของสภาพธรรมชาติที่รายล้อมแหล่งท่องเที่ยว ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร และการเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร

องค์ประกอบที่ 2 ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก แบ่งเป็น 3 ปัจจัย ประกอบด้วย

(2.1) ปัจจัยด้านการเข้าถึง การเชื่อมโยง และความปลอดภัย มี 5 ตัวชี้วัด คือ ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความหลากหลายของระบบสัญจร การเชื่อมโยงโครงข่ายแหล่งท่องเที่ยว ความหลากหลายของกิจกรรมนันทนาการและการท่องเที่ยว และช่วงฤดูกาลที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้

(2.2) ปัจจัยด้านความพร้อมของพื้นที่โครงการ ประกอบด้วยตัวชี้วัด 13 ด้าน ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งอำนวยความสะดวกหรือมีศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อรองรับการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

(2.3) ความพร้อมหรือความเหมาะสมต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ประกอบด้วยตัวชี้วัด 6 ด้าน ความเหมาะสมหรือความพร้อมของทรัพยากรต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล

กำหนดให้แต่ละองค์ประกอบมีความสำคัญเท่ากัน โดยองค์ประกอบที่ 1 และองค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยที่ 2.1 มีเกณฑ์การให้คะแนนแบ่งเป็น 4 ระดับ ให้ 3 คะแนน หมายถึงมีศักยภาพมาก 2 คะแนน หมายถึงมีศักยภาพปานกลาง 1 คะแนน หมายถึงมีศักยภาพน้อย และ 0 คะแนน คือไม่สามารถประเมินได้ สำหรับในส่วนขององค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยที่ 2.2 และ 2.3 มีเกณฑ์การให้คะแนนแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ 1 คะแนน หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวมีคุณสมบัติตรงตามที่ระบุในเกณฑ์ 0.5 คะแนน หมายถึง มีคุณสมบัติตรงตามที่ระบุในเกณฑ์ แต่ยังไม่ได้ดำเนินการตามแผนหรือขาดประสิทธิภาพ และ 0 คะแนน หมายถึง ไม่มีคุณสมบัติตรงตามที่ระบุในเกณฑ์

5.2 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

5.2.1 รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ด้วยการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาเขตการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตกภายใต้แนวคิดของไทยแลนด์ ริเวียร่า (Thailand Riviera) รวมถึงนโยบาย กรอบแนวคิดและข้อมูลด้านแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก และข้อมูลทุติยภูมิด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ชีวภาพ สังคมและวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยว รวมถึงกฎหมาย ซึ่งเกี่ยวข้องกับพื้นที่ จากภาพถ่ายทางอากาศ แผนที่ในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (แผนที่ GIS) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.2.2 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ โดยการสำรวจพื้นที่และองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง จากการสังเกตสภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่ในการลงสำรวจพื้นที่ภาคสนาม ร่วมกับการถ่ายภาพสภาพแวดล้อมของพื้นที่ และจับพิกัดภูมิศาสตร์ (GPS) ในบริเวณที่สำคัญ รวมทั้งระบุพิกัดบริเวณที่สำคัญในแผนที่ตำแหน่งแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่สำรวจ นำข้อมูลที่ได้มาประกอบประเมินศักยภาพพื้นที่ด้านการเป็นจุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยแบบประเมินศักยภาพพื้นที่ทางการท่องเที่ยว

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย

5.3.1 การวิเคราะห์พื้นที่ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) การซ้อนทับข้อมูล (Overlay method) เพื่อหาศักยภาพของพื้นที่ทั้งด้านโอกาสและข้อจำกัดในการพัฒนาและตำแหน่งภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยว

5.3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลผลการประเมินศักยภาพพื้นที่ ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive analysis) ในลักษณะของค่าคะแนนเฉลี่ย

6. ผลการศึกษา

6.1 ผลการสำรวจและการวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่ศึกษาในระดับเขตพัฒนาการท่องเที่ยว

จากการทบทวนวรรณกรรมด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่ นโยบายและแผนพัฒนาภาครัฐ และการวิเคราะห์ผลการสำรวจสภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่พบว่าในภาพรวมของเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันตก มีศักยภาพในการพัฒนาให้ไปสู่จุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยววิถีสุขภาพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

6.1.1 แผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยว จากการศึกษาแผนพัฒนาการท่องเที่ยวและแผนยุทธศาสตร์ของชาติ 20 ปี รวมถึงแผนพัฒนาของแต่ละจังหวัดในประเด็นด้านการท่องเที่ยว พบว่ามีความสอดคล้องกันในประเด็นที่มุ่งเน้นพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทยให้มีคุณภาพในระดับสากล ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดทั้ง 4 จังหวัดจะมุ่งเน้นพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยเช่นกัน กล่าวคือ 1) จังหวัดเพชรบุรี มีแผนจะพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทั้งกลุ่มพรีเมียม กลุ่มครอบครัว ผู้สูงอายุและนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และมุ่งยกระดับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพควบคู่กับการท่องเที่ยวอื่น ๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าเขา และการท่องเที่ยวเชิงศาสนาวัฒนธรรม 2) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มุ่งเน้นพัฒนาจังหวัดให้เหมาะแก่การเป็นเมืองท่องเที่ยวสำหรับครอบครัวและสุขภาพ 3) จังหวัดระนอง มุ่งเน้นพัฒนาจังหวัดให้เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับชั้นนำ 4) จังหวัดชุมพร มุ่งเน้นพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเป็นการเป็นแหล่งท่องเที่ยวชั้นนำควบคู่กับการเป็นประตูเชื่อมโยงการท่องเที่ยวฝั่งอ่าวไทยและอันดามัน

6.1.2 โครงข่ายการสัญจรและการเข้าถึงพื้นที่ ในอนาคตพื้นที่อำเภอหัวหิน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีแนวโน้มที่จะกลายเป็นศูนย์กลางคมนาคมขนส่งทั้งทางอากาศ ทางน้ำ ทางบก และระบบรางของพื้นที่ท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตก จากแผนการพัฒนาโครงข่ายคมนาคมขนส่งของกระทรวงคมนาคม ซึ่งมีนโยบายที่จะสร้างเส้นทางคมนาคมขนส่งเชื่อมโยงโครงข่ายการท่องเที่ยวจากพื้นที่ชายฝั่งทะเลอ่าวไทยตะวันออกสู่ชายฝั่งทะเลอ่าวไทยตะวันตก และแผนการพัฒนาโครงข่ายการสัญจรรถไฟรางคู่ที่สามารถเชื่อมโยงการสัญจรของนักท่องเที่ยวจากภาคกลาง และกรุงเทพมหานครสู่แหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตกทั้ง 4 จังหวัด คือ เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง ได้ในเวลาที่รวดเร็วและประหยัด รวมไปถึงการพัฒนาท่าอากาศยานหัวหินให้เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ ซึ่งในปัจจุบันมีสายการบินเอกชนที่เริ่มเปิดให้บริการเที่ยวบินจากภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือสู่ท่าอากาศยานหัวหินแล้ว ประกอบกับในปัจจุบันบริเวณอำเภอหัวหินยังเป็นที่ตั้งของท่าเรือเฟอร์รี่ขนส่งนักท่องเที่ยวเชื่อมโยงพื้นที่หัวหินสู่พัทธา ทั้งนี้แผนการพัฒนาเส้นทางคมนาคมขนส่งทางรางดังกล่าวข้างต้นนอกจากจะทำให้จังหวัดประจวบคีรีขันธ์กลายเป็นศูนย์กลางคมนาคมขนส่ง ยังจะทำให้จังหวัดระนองซึ่งเป็นจังหวัดสุดท้ายของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก เป็นประตูที่เชื่อมโยงการท่องเที่ยวจาก 4 จังหวัดสู่แหล่งท่องเที่ยวในภาคใต้ฝั่งอันดามันได้ในลำดับถัดไป อย่างไรก็ตาม จังหวัดเพชรบุรีจะยังคงทำหน้าที่เป็นประตูสู่แหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตกจากการสัญจรทางบก แต่ภาพลักษณ์อาจเปลี่ยนไปกลายเป็นเมืองผ่านได้เช่นกัน

6.1.3 พื้นที่เมือง ศูนย์กลางเมือง และย่านชุมชนเมือง เมื่อวิเคราะห์ลักษณะพื้นที่เมือง ศูนย์กลางเมือง และย่านชุมชนเมืองของจังหวัดในพื้นที่เป้าหมาย พบว่าย่านชุมชนเมืองของจังหวัดในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกส่วนใหญ่จะเกาะกลุ่มอยู่บริเวณอำเภอเมือง และแหล่งท่องเที่ยว โดยย่านชุมชนเมืองและศูนย์กลางเมืองของจังหวัดเพชรบุรีจะเกาะกลุ่มอยู่หนาแน่นมากที่สุดบริเวณอำเภอเมือง บริเวณริมแม่น้ำเพชรบุรีและถนนเพชรเกษม และพบย่านชุมชนเกาะกลุ่มอยู่หนาแน่นในอำเภออื่น ๆ คือ อำเภอบ้านลาด อำเภอท่ายาง และอำเภอชะอำ โดยบริเวณริมแม่น้ำเพชรบุรีในอำเภอเมืองจะเป็นย่านชุมชนเมืองเก่า ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมท้องถิ่น สถาปัตยกรรม รวมไปถึงวัฒนธรรมอาหารที่เก่าแก่ของ

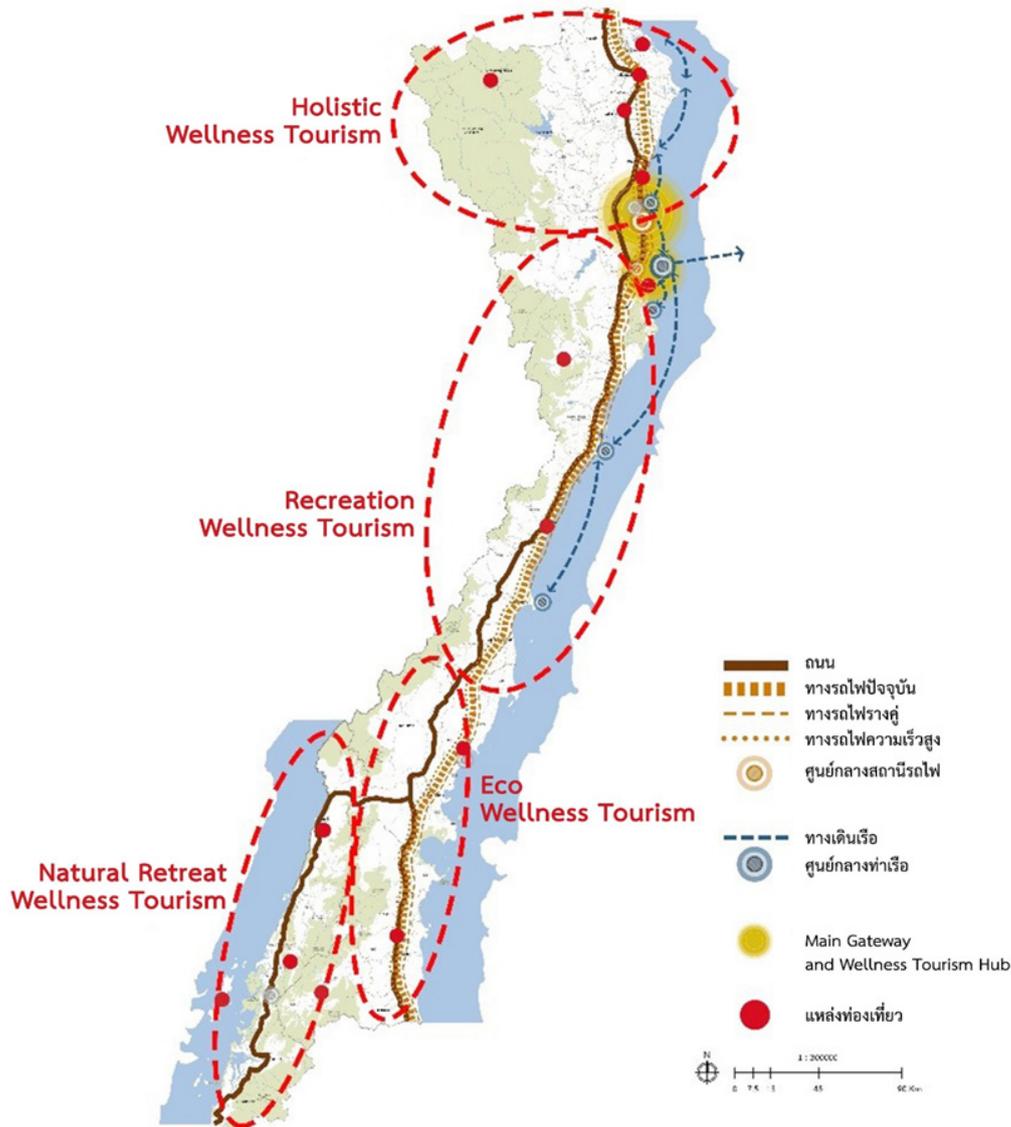
จังหวัดเพชรบุรี ในส่วนของย่านชุมชนเมืองของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์พบว่าจะเกาะกลุ่มหนาแน่นที่สุดบริเวณอำเภอหัวหิน อำเภอปราณบุรี อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ รองลงมาคือ บริเวณอำเภอทับสะแก และอำเภอบางสะพาน เนื่องจากลักษณะพื้นที่จังหวัดที่ค่อนข้างแคบยาวตามแนวชายฝั่งทะเลทำให้ย่านชุมชนเมืองของจังหวัดตั้งอยู่ค่อนข้างห่างกัน ต้องใช้เวลาในการเดินทางระหว่างชุมชนค่อนข้างนาน สำหรับย่านชุมชนเมืองของจังหวัดชุมพรจะมีลักษณะเป็นชุมชนขนาดเล็กและเรียบง่ายกว่าจังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ ย่านศูนย์กลางเมืองจะเกาะกลุ่มหนาแน่นที่สุดบริเวณอำเภอเมืองจังหวัดชุมพร กระจายไปที่อำเภอปะทิว อำเภอสวี อำเภอหลังสวน ซึ่งถือได้ว่าเป็นพื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์มีอาคารเก่าแก่ที่สะท้อนอัตลักษณ์ด้านสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมที่สวยงาม สำหรับจังหวัดระนองนั้น เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดระนองโดยส่วนใหญ่เป็นทิวเขาและหุบเขาสลับซับซ้อนมีที่ราบแคบ ๆ ระหว่างหุบเขา ทำให้พื้นที่ชุมชนเมืองของจังหวัดระนองกระจายตัวเป็นชุมชนขนาดเล็กตามที่ราบหุบเขาดังกล่าว โดยย่านชุมชนที่มีความหนาแน่นมากที่สุดจะอยู่บริเวณอำเภอเมืองระนอง รองลงมาคือ อำเภอกระบุรี บรรยากาศของชุมชนโดยรวมค่อนข้างเรียบง่ายไม่ค่อยมีผู้คนพลุกพล่าน

6.1.4 ทรัพยากรการท่องเที่ยว ฤดูกาล และกลุ่มนักท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัด เมื่อวิเคราะห์ทรัพยากรการท่องเที่ยวซึ่งในที่นี้ หมายถึง สิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่ทั้งที่เป็นทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น พบว่ากลุ่มจังหวัดเป้าหมายในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันตกมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่โดดเด่นแตกต่างกัน โดยจังหวัดเพชรบุรีเป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่โดดเด่นในด้านประวัติศาสตร์วัฒนธรรม โดยเฉพาะในบริเวณพื้นที่อำเภอเมือง นอกจากนี้ ในบริเวณพื้นที่ย่านเมืองเก่าอำเภอเมืองเพชรบุรี หรือริมแม่น้ำเพชร ยังเป็นย่านตลาดและร้านอาหารท้องถิ่นที่สะท้อนวัฒนธรรมอาหารดั้งเดิมของเมืองเพชร และบริเวณหาดเจ้าสำราญมีความโดดเด่นในด้านการเป็นแหล่งรวมของร้านอาหารทะเลขนาดเล็ก ยังพบว่าในจังหวัดยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่สะท้อนวัฒนธรรมการเกษตรทั้งนาเกลือในบริเวณอำเภอบ้านแหลม สวนตาลบริเวณอำเภอบ้านลาด รวมไปถึงแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความสำคัญ มีแหล่งดูนกที่เป็นที่รู้จักในระดับนานาชาติ คือ อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานและพื้นที่ป่าชายเลนและนาเกลืออำเภอบ้านแหลม ในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลพบว่าบริเวณจุดชมวิวดาดทรายเม็ดแรกในจังหวัดเพชรบุรี เป็นจุดเริ่มต้นของหาดทรายที่ต่อเนื่องไปยังจังหวัดอื่น ๆ ในกลุ่มพื้นที่พัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตก รวมถึงเชื่อมโยงไปสู่พื้นที่ชายฝั่งทะเลในจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย จังหวัดเพชรบุรียังมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เช่น บ่อน้ำพุร้อน บริเวณอำเภอหนองหญ้าปล้อง และสปาเกลือ อำเภอบ้านแหลม อย่างไรก็ตาม ในพื้นที่บริเวณชายหาดชะอำ อำเภอชะอำ เป็นที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวด้านการนันทนาการประเภทสวนสนุก สวนสัตว์และกิจกรรมนันทนาการกลางแจ้งหรือกีฬาทางน้ำ ซึ่งสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน แหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวกระจายต่อเนื่องไปจนถึงอำเภอหัวหิน และอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยทรัพยากรการท่องเที่ยวที่โดดเด่นของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านการนันทนาการโดยเฉพาะในเขตอำเภอหัวหิน เชื่อมโยงสู่อำเภอปราณบุรี ส่วนบริเวณพื้นที่ตอนล่างของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ตั้งแต่อำเภอกุยบุรีถึงอำเภอบางสะพานน้อย จะมีความโดดเด่นในด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและฐานเรียนรู้ชุมชน โดยในพื้นที่ตั้งแต่อำเภอปราณบุรีและอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เชื่อมโยงไปจนถึงจังหวัดชุมพรและจังหวัดระนอง จะมีความโดดเด่นในด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ พบว่าจังหวัดชุมพรจะมีความโดดเด่นในด้านแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทางทะเล โดยเฉพาะการดำน้ำดูปะการังตามเกาะต่าง ๆ แหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นรองลงมาคือ แหล่งท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์วัฒนธรรม บริเวณอำเภอหลังสวน ในส่วนของจังหวัดระนองนั้นพบว่ามีความโดดเด่นในด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ บ่อน้ำพุร้อน การแช่น้ำแร่ และการพักผ่อน ท่ามกลางกลางธรรมชาติ ฤดูกาลที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดชายฝั่งทะเลตะวันตก คือ ช่วงปลายฤดูหนาวถึงฤดูร้อนหรือเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน แต่สำหรับจังหวัดระนองจะมีฤดูกาลที่เหมาะสมต่อการท่องเที่ยวในช่วงต้นฤดูหนาวหรือเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมีนาคม ในส่วนของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายของเขตการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันตกสำหรับจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์จะเป็นกลุ่มครอบครัว กลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มคนทุพพลภาพ แต่ในส่วนของจังหวัดชุมพรและจังหวัดระนองจะเป็นนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม กล่าวคือ จังหวัดชุมพรจะเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้ชื่นชอบการผจญภัยและดำน้ำดูปะการัง และจังหวัดระนองจะเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการบำบัดและฟื้นฟูสุขภาพด้วยวิถีธรรมชาติ ดังนั้นในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายการท่องเที่ยว

6.1.5 ที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวก ส่วนใหญ่ที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่เขตพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันตกจะกระจุกตัวอยู่บริเวณย่านพื้นที่อำเภอเมือง บริเวณริมชายหาด และแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ พบว่าจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นจังหวัดที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ มากที่สุด ทั้งห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ ศูนย์การค้า ร้านอาหาร โรงพยาบาล และโรงแรม โดยเฉพาะบริเวณอำเภอหัวหิน รองลงมาคือ จังหวัดเพชรบุรี โดยเฉพาะบริเวณอำเภอเมือง และอำเภอชะอำ สำหรับจังหวัดชุมพรและจังหวัดระนองมีสิ่งอำนวยความสะดวกและโรงแรมน้อยกว่า 2 จังหวัดแรก และยังมีห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ ในด้านโรงแรมและรีสอร์ท ส่วนใหญ่ในจังหวัดเพชรบุรีจะเกาะกลุ่มกันอยู่มากที่สุดแถวหาดชะอำ รองลงมาคือ บริเวณหาดเจ้าสำราญ หาดปึกเตียน และบริเวณอ่างเก็บน้ำแก่งกระจาน โรงแรมที่มีกิจกรรมการทำสปาส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณริมชายหาด บริเวณริมชายหาดชะอำยังเป็นที่ตั้งของคอนโดมิเนียมซึ่งเป็นที่พักระยะยาว (Long stay) เกาะกลุ่มกันอยู่เป็นจำนวนมากในบริเวณใกล้ท่าอากาศยานหัวหิน ในบริเวณหาดชะอำยังเป็นแหล่งรวมของร้านค้าและร้านอาหารทะเลหลากหลายร้าน และมีร้านอาหารริมทาง (Street food) ที่เปิดให้บริการมากมายในยามค่ำคืน สำหรับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์กลุ่มที่พักจะเกาะกันอยู่หนาแน่นที่สุดในบริเวณอำเภอหัวหินต่อเนื่องไปจนถึงอำเภอปราณบุรี และอำเภอสามร้อยยอด รองลงมาคืออ่าวประจวบ อ่าวมะนาว อำเภอเมือง หาดวนกร อำเภอทับสะแก หาดบ้านกรูด และหาดบางสะพาน อำเภอบางสะพาน โรงแรมรีสอร์ทหลายแห่งในพื้นที่อำเภอหัวหินและอำเภอปราณบุรีจะมีบริการสปาและศูนย์สุขภาพแก่นักท่องเที่ยว และในทั้ง 2 อำเภอยังเป็นที่ตั้งของที่พักระยะยาวทั้งแบบคอนโดมิเนียมและบ้านจัดสรร ในส่วนของจังหวัดชุมพรพบว่าโรงแรมส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณอ่าวบ่อเมา อ่าวบางสน และหาดทุ่งวัวแล่น อำเภอปะทิว สำหรับจังหวัดระนองโรงแรมส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองระนอง

6.1.6 ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมบริเวณชายฝั่งทะเล ในปัจจุบันพบว่าพื้นที่ชายฝั่งทะเลของกลุ่มจังหวัดในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตกหลายแห่งเป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการถูกกัดเซาะพังทลาย กล่าวคือ บริเวณตำบลบางแก้ว ตำบลปากทะเล ในอำเภอบ้านแหลม หาดเจ้าสำราญบริเวณตำบลหนองขนาน หาดปึกเตียน หาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี บริเวณปากน้ำปราณ ตำบลสามร้อยยอดในอำเภอสามร้อยยอด ตำบลกุยเหนือในอำเภอกุยบุรี หาดบ่อนอกและหาดคลองวาฬในอำเภอเมือง บ้านทุ่งประตูในอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ บริเวณหาดทรายรี หาดปากน้ำหลังสวน จังหวัดชุมพร และตำบลม่วงกลวงในอำเภอกะเปอร์ ตำบลนาคา ตำบลกำพวนในอำเภอสุขสำราญ และตำบลราชกรูด ตำบลท่าว ตำบลบางริน ตำบลปากน้ำในอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง แม้ว่าในปัจจุบันจะมีโครงการป้องกันและแก้ไขผลกระทบจากการกัดเซาะพังทลายในพื้นที่บางส่วนที่กล่าวมาแล้วก็ตาม หากยังมีการพัฒนาพื้นที่ในบริเวณริมชายหาดอย่างไม่เหมาะสม เช่น การก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างขนาดใหญ่ หรือสิ่งปลูกสร้างถาวรที่ใกล้ชายหาด หรือแม้แต่การได้รับผลกระทบจากการสร้างกำแพงกันคลื่นที่ไม่เหมาะสม (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งทะเล, 2561; กรมทรัพยากรธรณี, 2559) ก็อาจส่งผลให้สูญเสียชายหาดซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญได้ ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาหาแนวทางหรือทางเลือกในการป้องกันผลกระทบการกัดเซาะชายฝั่งทะเลที่เหมาะสมซึ่งจะไม่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ตามมาในภายหลัง

ควบคู่กับการมีมาตรการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน หรือกำหนดแนวทางในการพัฒนาสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ในพื้นที่ริมหาด จากศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดที่สามารถรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้ทั้งกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพด้านร่างกาย จิตใจ จิตวิญญาณ อารมณ์ การสัมผัสกับสภาพแวดล้อม และทางสังคม และมีเอกลักษณ์แตกต่างกันในแต่ละจังหวัด ประกอบกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวและแผนยุทธศาสตร์ของชาติ 20 ปี รวมถึงแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดดังที่กล่าวมา ทำให้พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตก มีศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นจุดหมายปลายทางคุณค่าสูงทางการท่องเที่ยว **วิถีสุขภาพชั้นนำ (Lifestyle wellness destination)** โดยจากทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัดที่มีเอกลักษณ์แตกต่างกัน ทำให้ภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัดได้แตกต่างกันไปด้วย กล่าวคือ **จังหวัดเพชรบุรี** มีภาพลักษณ์เป็นเมืองท่องเที่ยววิถีสุขภาพแบบองค์รวม (Holistic Wellness Tourism) **จังหวัดประจวบคีรีขันธ์** มีภาพลักษณ์เป็นเมืองท่องเที่ยววิถีสุขภาพเชิงนันทนาการ (Recreation Wellness Tourism) **จังหวัดชุมพร** มีภาพลักษณ์เป็นเมืองท่องเที่ยววิถีสุขภาพเชิงนิเวศ (Eco Wellness Tourism) และ **จังหวัดระนอง** มีตำแหน่งภาพลักษณ์เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงฟื้นฟูสุขภาพท่ามกลางธรรมชาติ (Natural Retreat Wellness Tourism) ดังแสดงในภาพที่ 1 การวิเคราะห์ภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตก

ภาพที่ 1 การวิเคราะห์ภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตก

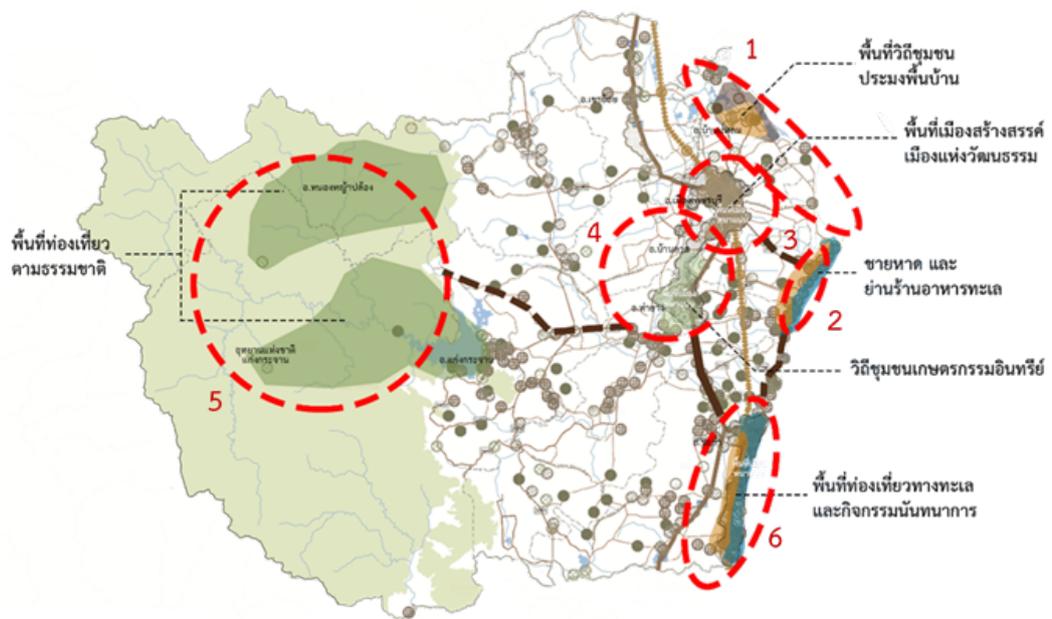
6.2 ผลการสำรวจและการวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่ศึกษาในระดับจังหวัด

เมื่อทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางกายภาพในแต่ละจังหวัดทั้งในด้านตำแหน่งที่ตั้ง การเข้าถึง สภาพภูมิประเทศ ภูมิทัศน์ ทรัพยากรการท่องเที่ยว ลักษณะและตำแหน่งที่ตั้งชุมชน ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ พบว่าในแต่ละจังหวัดจะมีทรัพยากรเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์แตกต่างกันไป ดังต่อไปนี้

6.2.1 จังหวัดเพชรบุรี

จังหวัดเพชรบุรีมีตำแหน่งที่ตั้งอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร สามารถเดินทางเข้าถึงพื้นที่ได้อย่างสะดวก เดินทางไปยังจังหวัดเพชรบุรีได้บ่อยครั้ง และเป็นจังหวัดแรกที่เข้าถึงจากกรุงเทพมหานครก่อนจะผ่านไปจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดชุมพร และจังหวัดระนอง จังหวัดเพชรบุรีจึงเปรียบเสมือนประตูสู่แหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตกทางบก อีกทั้งยังมีทรัพยากร

การท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ศิลปกรรม อาหารการกินนานาชนิด เกษตรอินทรีย์ พื้นที่ธรรมชาติของภูเขาและป่าไม้ บ่อน้ำพุร้อน ชายฝั่งทะเลอ่าวไทย นาเกลือ ประมงพื้นบ้าน รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับนักท่องเที่ยว เช่น ที่พัก จุดบริการนักท่องเที่ยว ร้านอาหาร ร้านกาแฟ และห้างสรรพสินค้า เป็นต้น จากการวิเคราะห์ พบว่า สถานที่ท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะกระจุกอยู่ในบริเวณตัวเมืองเพชรบุรีและบริเวณถนนเลียชชายฝั่ง อีกทั้งยังพบว่า ในจังหวัดเพชรบุรีมีการกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายแตกต่างกันออกไปในแต่ละแหล่งทรัพยากร เช่น แหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนนาเกลือ ชุมชนประมง อำเภอบ้านแหลม ท่องเที่ยววิถีชุมชนเกษตรอินทรีย์ อำเภอยาง-บ้านลาด ท่องเที่ยวธรรมชาติ อำเภอกำแพงกระจัง-หนองหญ้าปล้อง ท่องเที่ยวเมืองวัฒนธรรม อำเภอมือง ท่องเที่ยวทางทะเล อำเภอยะอำ และท่องเที่ยวชายหาด ย่านอาหารทะเล บริเวณหาดเจ้าสำราญ ซึ่งทั้งหมดนี้สามารถตอบรับกับการส่งเสริมสุขภาพทั้งสุขภาพกายและสุขภาพใจ และทำให้จังหวัดเพชรบุรีมีภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบองค์รวม โดยมีพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนา 6 พื้นที่ ได้แก่ 1) บ้านแหลม วิถีชุมชนนาเกลือ ประมงพื้นบ้าน ดูนก 2) หาดเจ้าสำราญ ย่านร้านอาหารทะเล 3) เมืองเพชร เมืองช่าง เมืองสร้างสรรค์ ศิลปวัฒนธรรม 4) ยาง-บ้านลาด วิถีชุมชนเกษตรอินทรีย์ แหล่งวัตถุดิบอาหารปลอดภัย 5) กำแพงกระจัง-หนองหญ้าปล้อง ธรรมชาติ ภูเขา ป่าไม้ ทะเลสาบ น้ำตก บ่อน้ำพุร้อน 6) ชะอำ เมืองท่องเที่ยวชายหาด กิจกรรมชายหาด ดังแสดงในภาพที่ 2

การซ้อนทับกันขององค์ประกอบแสดงพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนา

1. บ้านแหลม
2. หาดเจ้าสำราญ
3. เมืองเพชร
4. ยาง-บ้านลาด
5. กำแพงกระจัง-หนองหญ้าปล้อง
6. ชะอำ

ภาพที่ 2 แผนภาพสรุปพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดเพชรบุรี

ภาพที่ 3 บรรยากาศบริเวณร้านยั้งเกลือและอาคารบ้านเรือนในชุมชนคลองกระแซง

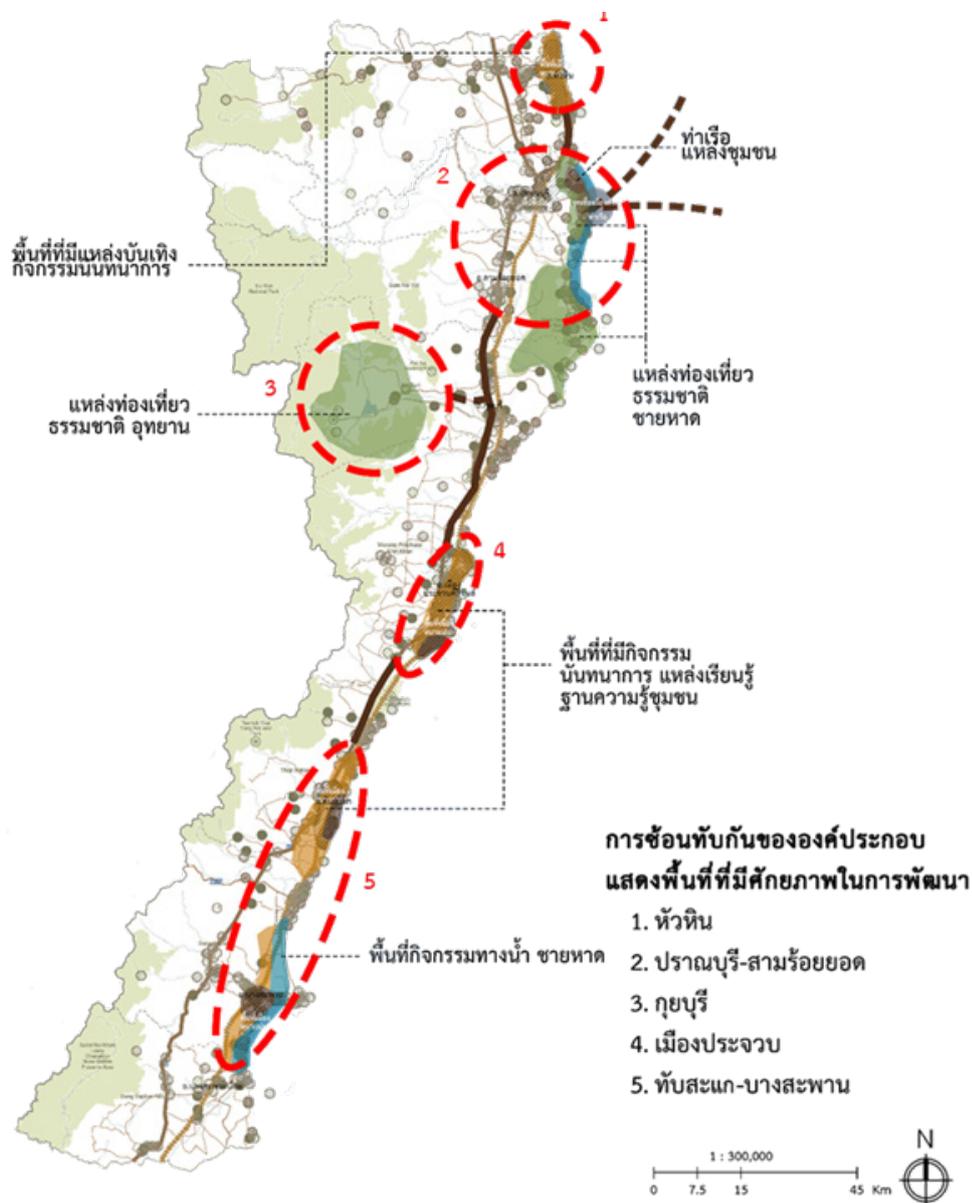

ภาพที่ 4 หาดชะอำและบ่อน้ำพุร้อนหนองหญ้าปล้อง

6.2.2 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีลักษณะพื้นที่ค่อนข้างแคบและยาว พื้นที่ตอนบนสามารถเดินทางเข้าถึงได้อย่างสะดวกทั้งทางถนน ทางรถไฟ ทางน้ำ และทางอากาศ มีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งธรรมชาติ วัฒนธรรม และนันทนาการ พื้นที่ชายฝั่งทะเลยาวต่อเนื่อง บรรยากาศแตกต่างกัน ทั้งเมืองท่องเที่ยว ย่านที่พักหลากหลายระดับ ท่าเรือ ชุมชนประมงพื้นบ้าน มีความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะในเขตอำเภอหัวหิน และยังมีศักยภาพในการรองรับกลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มพักอาศัยระยะยาว จากการวิเคราะห์ พบว่า ลักษณะพื้นที่ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่มีลักษณะยาวนาน ส่งผลให้สถานที่ท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวกระจายเป็นแนวยาวตามลักษณะพื้นที่และเส้นทางสัญจรหลัก โดยมากจะเป็นพื้นที่บริเวณริมชายฝั่งทะเล อีกทั้งยังพบว่า พื้นที่บริเวณดังกล่าวมีศักยภาพในการเป็นพื้นที่ที่มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป รวมถึงเป็นแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญ เช่น แหล่งท่องเที่ยวชายหาด อำเภอปราณบุรีและอำเภอสามร้อยยอด แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ อุทยาน อำเภอกุยบุรี แหล่งเรียนรู้ชุมชนและแหล่งกิจกรรมนันทนาการ อำเภอหัวหิน อำเภอเมืองและอำเภอทับสะแก แหล่งกิจกรรมทางน้ำ อำเภอบางสะพาน ทำให้จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวแบบเชิงสุขภาพและนันทนาการ โดยมีพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนา 5 พื้นที่ ได้แก่ 1) หัวหิน ศูนย์กลาง

การท่องเที่ยว แหล่งที่พัก แหล่งบันเทิงและนันทนาการ กิจกรรมการท่องเที่ยวและพักผ่อนที่หลากหลาย 2) ปราณบุรี-สามร้อยยอด ท่าเรือ ชายหาด ท่องเที่ยวธรรมชาติ 3) กุยบุรี ท่องเที่ยวสัตว์ป่าและธรรมชาติ 4) เมืองประจวบ การพักผ่อน กีฬาทางทะเล แหล่งเรียนรู้ และ 5) ทับสะแก-บางสะพาน กลุ่มพักอาศัยระยะยาว ท่องเที่ยวฐานชุมชน กีฬาทางน้ำแบบสงบ (Passive) ดังแสดงใน ภาพที่ 5

ภาพที่ 5 แผนภาพสรุปพื้นที่ซึ่งมีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

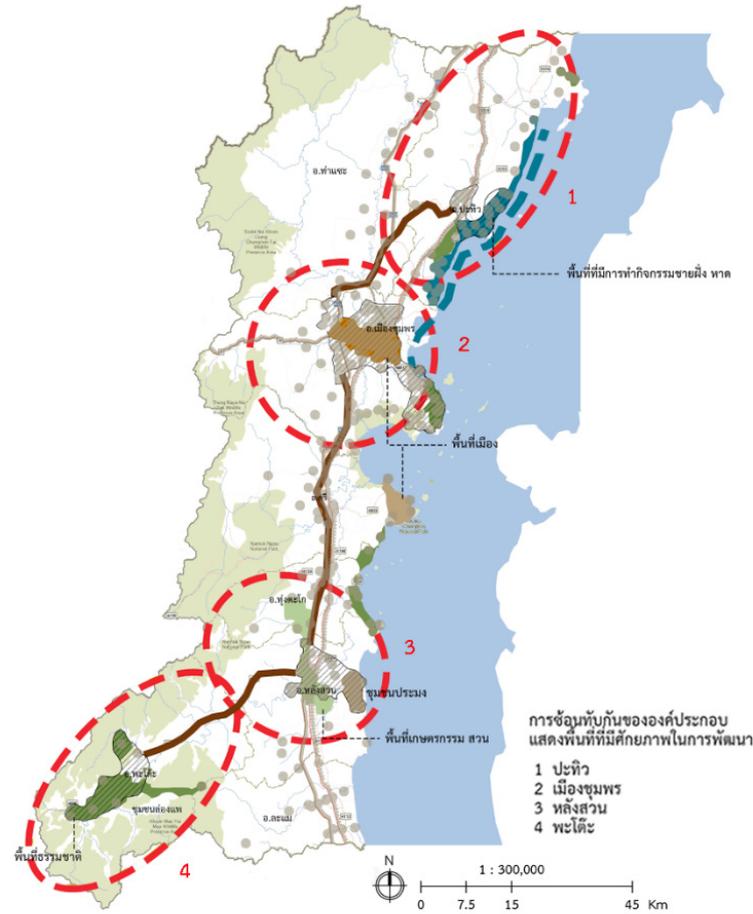
ภาพที่ 6 หาดหัวหิน และหาดบ้านกรูด อำเภอบางสะพาน

ภาพที่ 7 อุทยานแห่งชาติสามร้อยยอดและพิพิธภัณฑสถานน้ำหัวากอ

6.2.3 จังหวัดชุมพร

จังหวัดชุมพรถือเป็นประตูสู่ภาคใต้ ด้วยตำแหน่งที่ตั้งที่ค่อนข้างไกลจากกรุงเทพมหานคร บรรยากาศโดยรวมจึงค่อนข้างสงบ ยังไม่ถูกรบกวนมากนัก มีพื้นที่ที่ยังคงความเป็นธรรมชาติค่อนข้างสูง วัฒนธรรมท้องถิ่นยังคงมีเอกลักษณ์ พื้นที่เกษตรกรรมจึงมีศักยภาพที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวในเชิงเรียนรู้ วิถีเกษตร ชาวสวน ชาวประมงพื้นบ้าน ท่องเที่ยวภูเขาและทะเล เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับธรรมชาติที่ปรุงแต่งน้อย แฝงการผจญภัย จากการวิเคราะห์ พบว่า ถึงแม้ว่าจังหวัดชุมพรจะอยู่ค่อนข้างไกลจากกรุงเทพมหานคร แต่ความเป็นธรรมชาติ วัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ และบรรยากาศที่เงียบสงบของจังหวัดชุมพรนั้น เป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของจังหวัด รวมถึงมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ทั้งทรัพยากรทางทะเลและทรัพยากรทางการเกษตร ส่งผลให้เกิดเป็นรูปแบบและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่ อีกทั้งยังพบว่า รูปแบบและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นดังกล่าว ได้ส่งเสริมและแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีในแต่ละพื้นที่ เช่น การท่องเที่ยวชายฝั่ง อำเภอปะทิว การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและเรียนรู้วิถีชีวิตชาวสวน อำเภอหลังสวน เมืองท่องเที่ยวเชื่อมโยงสู่การท่องเที่ยวทางทะเล อำเภอเมือง ท่องเที่ยวผจญภัย ล่องแพ อำเภอพะโต๊ะ ทำให้จังหวัดชุมพรมีภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและสุขภาพ (Eco wellness tourism) โดยมีพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนา 4 พื้นที่ ได้แก่ 1) ปะทิว ท่องเที่ยวชายฝั่ง หาด อ่าว เกาะ ดำน้ำดูปะการัง 2) เมืองชุมพร เชื่อมโยงสู่การท่องเที่ยวทางทะเล 3) หลังสวน วิถีชาวสวน ท่องเที่ยวเรียนรู้เชิงเกษตร (Agro tourism) และ 4) พะโต๊ะ ภูเขา ป่าไม้ ธรรมชาติ น้ำตก ล่องแพ ท่องเที่ยวผจญภัย (Eco adventure) ดังแสดงในภาพที่ 8

ภาพที่ 8 แผนภาพสรุปพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดชุมพร

ภาพที่ 9 หาดบางเบ็ด อำเภอปะทิว และหาดทรายรี อำเภอเมืองชุมพร

ภาพที่ 10 สวนผลไม้แบบดั้งเดิม อำเภอหลังสวน และน้ำตกเหวโหลม อำเภอพะโต๊ะ

6.2.4 จังหวัดระนอง

ด้วยตำแหน่งที่ตั้งของจังหวัดระนองที่ไกลจากกรุงเทพมหานครและพื้นที่ภาคกลาง การเข้าถึงแต่เดิมค่อนข้างลำบาก จำนวนประชากรในพื้นที่มีไม่มากนัก สภาพพื้นที่โดยรวมจึงยังคงความเป็นธรรมชาติค่อนข้างสูง ทั้งภูเขา ป่าไม้ ชายฝั่งและทะเล เมืองและชุมชนมีขนาดไม่ใหญ่มากนัก ประกอบกับสภาพอากาศค่อนข้างเย็นสบาย มีฝนตกบ่อย มีเมฆหมอก บรรยากาศเสมือนดินแดนในฝัน เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวและพักผ่อนเพื่อฟื้นฟูสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ วิถีเนิบช้า สัมผัสธรรมชาติ ป่าไม้ ภูเขา ทะเล แชน้ำแร่ ชิมอาหารพื้นถิ่น จากการวิเคราะห์ พบว่า จังหวัดระนองเป็นจังหวัดที่ไกลจากกรุงเทพมหานคร แต่ทรัพยากรทางธรรมชาติของจังหวัดระนองมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น ได้แก่ บ่อน้ำพุร้อน ป่าชายเลน น้ำตก และภูเขาหญ้า อำเภอเมือง ไร่กาแพ อำเภอกระบุรี หมูเกาะและชายฝั่งทะเลอันดามัน ซึ่งนอกจากจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีทรัพยากรทางธรรมชาติดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้าสู่จังหวัดระนองแล้ว ตำแหน่งที่ตั้งของจังหวัดระนองยังเป็นประตูเชื่อมโยงการท่องเที่ยวภาคใต้ฝั่งทะเลอันดามันอีกด้วย อีกทั้งจำนวนประชากรในพื้นที่มีไม่มาก ส่งผลให้จังหวัดระนองมีบรรยากาศเงียบสงบ ไม่พลุกพล่าน เหมาะสำหรับการพักผ่อน ฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ ทั้งนักท่องเที่ยวและประชากรในพื้นที่ จึงทำให้จังหวัดระนองมีตำแหน่งภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบการท่องเที่ยวเชิงฟื้นฟูสุขภาพท่ามกลางธรรมชาติ (Natural retreat wellness tourism) โดยมีพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนา 3 พื้นที่ ได้แก่ 1) กระบุรี ไร่กาแพ ภูเขา น้ำตก 2) เมืองระนอง สุขภาพ บ่อน้ำพุร้อน แชน้ำแร่ สัมผัสธรรมชาติ ป่าชายเลน น้ำตก ภูเขาหญ้า และ 3) หมูเกาะและชายฝั่งทะเลอันดามัน ชายหาด ดำน้ำ เซิร์ฟบอร์ด ดังแสดงในภาพที่ 11

ภาพที่ 11 แผนภาพสรุปพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดระนอง

ภาพที่ 12 ร้านกาแฟ ก้องวัลเลย์ อำเภอกระบุรี และบ่อน้ำพุร้อนรักษะวาริน อำเภอเมืองระนอง

ภาพที่ 13 พื้นที่สงวนชีวมณฑลศูนย์วิจัยป่าชายเลนหงาว และอุทยานแห่งชาติแหลมสน

6.3 ผลการประเมินและวิเคราะห์ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเป้าหมายทางการท่องเที่ยว

ผู้วิจัยได้ทำการประเมินศักยภาพพื้นที่ทางการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวจำนวน 18 แห่ง ในพื้นที่ 4 จังหวัด คือ จังหวัดเพชรบุรี 6 แห่ง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 5 แห่ง จังหวัดชุมพร 4 แห่ง และจังหวัดระนอง 3 แห่ง โดยใช้เกณฑ์การประเมินทั้งหมด 2 องค์ประกอบ 7 ปัจจัย ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 คุณค่าของพื้นที่ทางการท่องเที่ยว แบ่งเป็น 4 ปัจจัย ประกอบด้วย 1.1) คุณค่าเชิงธรรมชาติ 1.2) คุณค่าเชิงวัฒนธรรม 1.3) คุณค่าเชิงนันทนาการ 1.4) คุณค่าและสิ่งดึงดูดใจเชิงเกษตรกรรม องค์ประกอบที่ 2 ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก แบ่งเป็น 3 ปัจจัย ประกอบด้วย 2.1) ปัจจัยด้านการเข้าถึง การเชื่อมโยง และความปลอดภัย 2.2) ปัจจัยด้านความพร้อมของพื้นที่โครงการ 2.3) ความพร้อมหรือความเหมาะสมต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล

ผลจากการประเมินศักยภาพพื้นที่พบว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีค่าคะแนนศักยภาพรวมสูงสุด 10 อันดับแรก ได้แก่ อำเภอเมืองระนอง (65.5 คะแนน) อำเภอปราณบุรี-สามร้อยยอด (61 คะแนน) อำเภอทับสะแก-บางสะพาน (59.5 คะแนน) อำเภอหลังสวน (57.5 คะแนน) อำเภอเมืองเพชรบุรี (57 คะแนน) หมู่เกาะและชายฝั่งทะเลอันดามัน (56 คะแนน) อำเภอหัวหิน (55 คะแนน) อำเภอเมืองชุมพร (51 คะแนน) อำเภอกระบุรี และอำเภอแก่งกระจาน (49 คะแนน) และอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ (47.5 คะแนน) โดยเมื่อพิจารณาค่าคะแนนในรายองค์ประกอบพบว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีทั้งมีค่าคะแนนศักยภาพรวม และค่าคะแนนรวมทั้ง 2 องค์ประกอบสูงสุด 4 อันดับแรก คือ อำเภอเมืองระนอง อำเภอปราณบุรี-สามร้อยยอด อำเภอทับสะแก-บางสะพาน และอำเภอหลังสวน โดยเมื่อพิจารณาค่าคะแนนในรายปัจจัยขององค์ประกอบที่ 1 คุณค่าของพื้นที่ทางการท่องเที่ยว พบว่าแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 4 มีคุณค่าทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย โดยอำเภอเมืองระนอง มีค่าคะแนนคุณค่าของพื้นที่สูงอยู่ใน 5 อันดับแรก 3 ด้าน คือ ด้านคุณค่าเชิงธรรมชาติ วัฒนธรรม และนันทนาการ จึงถือได้ว่ามีคุณค่าของพื้นที่ที่หลากหลายที่สุดในแหล่งท่องเที่ยว สำหรับแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าของพื้นที่ที่หลากหลายรองลงมา คือ มีค่าคะแนนคุณค่าของพื้นที่อยู่ใน 5 อันดับแรก 2 ด้าน คือ อำเภอปราณบุรี-

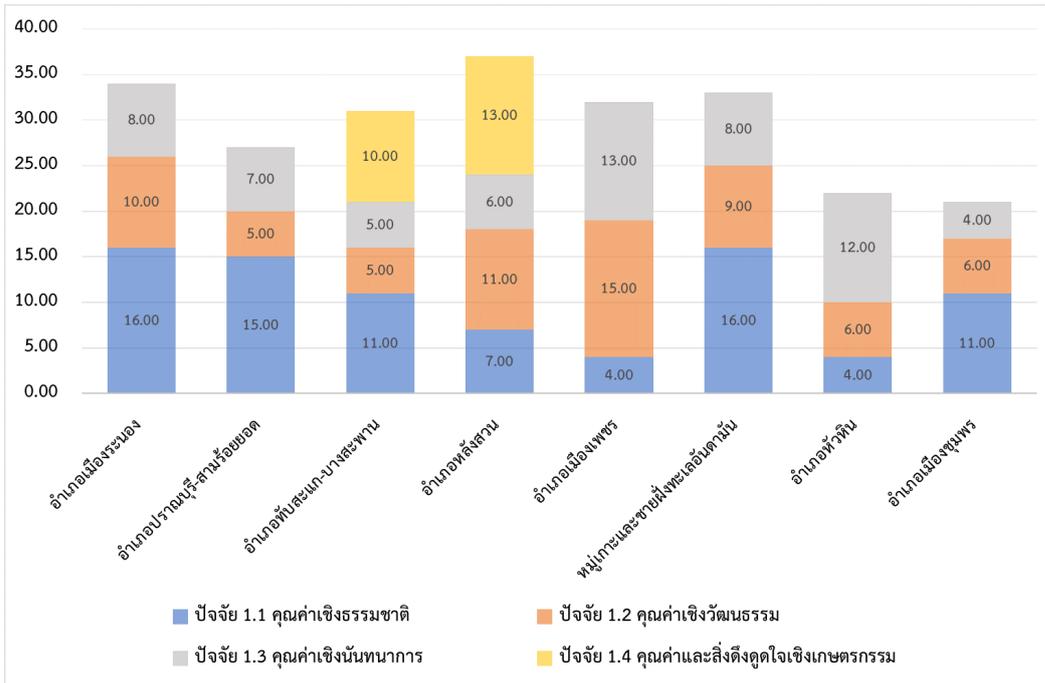
สามร้อยยอด มีคุณค่าเชิงธรรมชาติ และนันทนาการสูง อำเภอลำสนธิ มีคุณค่าเชิงวัฒนธรรม และคุณค่าและสิ่งดึงดูดใจเชิง
เกษตรกรรมสูง และอำเภอทับสะแก-บางสะพาน มีคุณค่าเชิงธรรมชาติ และคุณค่าและสิ่งดึงดูดใจเชิงเกษตรกรรมสูง

นอกจากนี้พบว่าในแหล่งท่องเที่ยวที่มีค่าคะแนนศักยภาพรวมสูงสุด 10 อันดับแรกที่กล่าวมา และมีค่าคะแนนใน
องค์ประกอบที่ 1 สูงสุด คือ อำเภอเพชรบุรี หมู่เกาะและชายฝั่งทะเลอันดามัน อำเภอกระบี่ และอำเภอแก่งกระจาน
ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่มีทั้งค่าคะแนนศักยภาพรวมสูงสุดและมีค่าคะแนนในองค์ประกอบที่ 2 สูงสุด คือ อำเภอหัวหิน อำเภอเมือง
ชุมพร และอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ เมื่อพิจารณาเฉพาะค่าคะแนนขององค์ประกอบที่ 1 พบว่า มีเพียง 4 แหล่ง ที่มีคุณค่าทาง
การท่องเที่ยวที่หลากหลาย โดยหมู่เกาะและชายฝั่งทะเลอันดามันเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางการท่องเที่ยวที่หลากหลายที่สุด
3 ด้าน ได้แก่ คุณค่าเชิงธรรมชาติ เชิงวัฒนธรรม และนันทนาการ ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าหลากหลายรองลงมา คือ 2 ด้าน
ได้แก่ อำเภอเมืองเพชรบุรี มีคุณค่าเชิงนันทนาการและสิ่งดึงดูดใจเชิงเกษตรกรรม อำเภอหัวหิน มีคุณค่าเชิงวัฒนธรรมและเชิง
นันทนาการ อำเภอเมืองชุมพร มีคุณค่าเชิงธรรมชาติ และคุณค่าเชิงวัฒนธรรม ทั้งนี้พบว่าแหล่งท่องเที่ยวซึ่งมีคุณค่าเชิงธรรมชาติ
โดดเด่นชัดเจน คือ อำเภอแก่งกระจาน ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าและสิ่งดึงดูดใจเชิงเกษตรกรรมโดดเด่นที่สุด คือ อำเภอกระบี่
ดังนั้นหากพิจารณาจากค่าคะแนนศักยภาพรวมสูงสุดประกอบกับความหลากหลายของคุณค่าทางการท่องเที่ยว พบว่าอำเภอรณง
อำเภอปราณบุรี-สามร้อยยอด อำเภอทับสะแก-บางสะพาน อำเภอลำสนธิ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการพัฒนาด้าน
การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นอันดับต้น ๆ รองลงมาคือ อำเภอเมืองเพชรบุรี หมู่เกาะและชายฝั่งทะเลอันดามัน อำเภอหัวหิน และอำเภอ
เมืองชุมพร 1 (ตารางที่ 1 และ ภาพที่ 14)

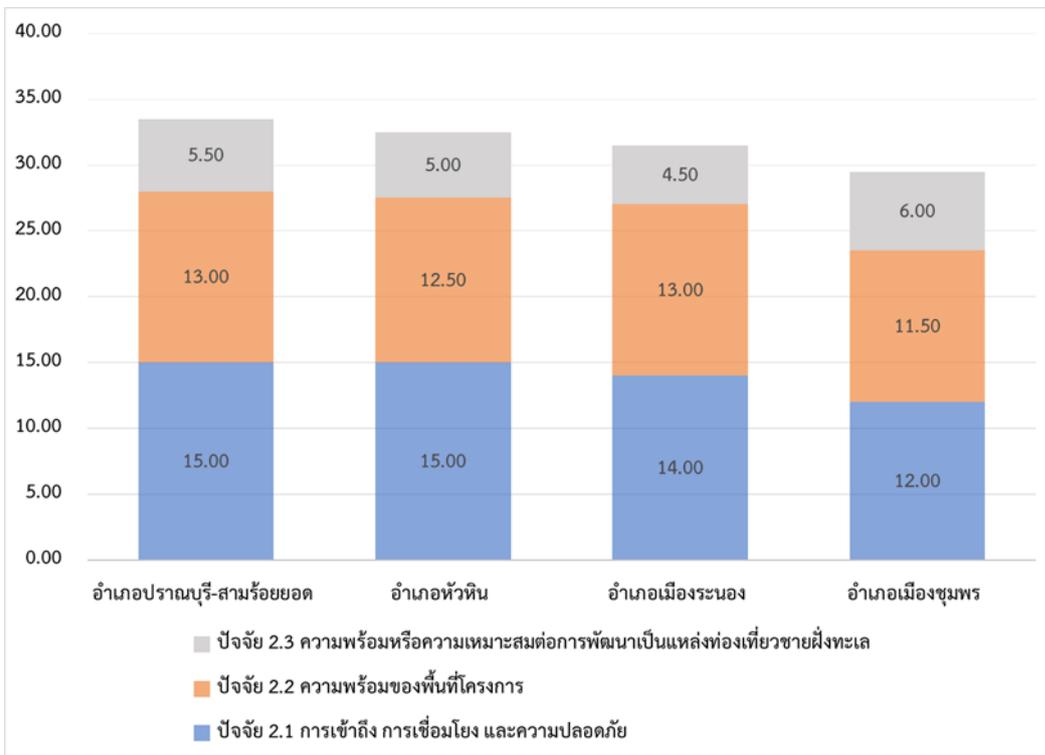
เมื่อพิจารณาค่าคะแนนในรายปัจจัยขององค์ประกอบที่ 2 ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก
ของแหล่งท่องเที่ยว ทั้ง 8 แหล่งข้างต้น พบว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีค่าคะแนนในองค์ประกอบนี้สูงสุด 4 อันดับแรก คือ อำเภอเมือง
ระนอง อำเภอปราณบุรี-สามร้อยยอด อำเภอหัวหิน และอำเภอเมืองชุมพร โดย อำเภอปราณบุรี-สามร้อยยอด มีค่าคะแนนสูงสุด
เป็นอันดับ 1 ในปัจจัยที่ 2.1 ปัจจัยด้านการเข้าถึง การเชื่อมโยง และความปลอดภัย และปัจจัยที่ 2.2 ปัจจัยด้านความพร้อมของพื้นที่
โครงการ โดยมีค่าคะแนนสูงสุดเป็นอันดับ 2 ในปัจจัยที่ 2.3 ความพร้อมหรือความเหมาะสมต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่ง
ทะเล ส่วนอำเภอหัวหิน มีค่าคะแนนสูงสุดเป็นอันดับ 1 ในปัจจัยที่ 2.1 และปัจจัยที่ 2.2 แต่มีค่าคะแนนสูงสุดเป็นอันดับ 3 ในปัจจัย
ที่ 2.3 สำหรับอำเภอรณง มีค่าคะแนนสูงสุดเป็นอันดับ 1 ในปัจจัยที่ 2.1 มีค่าคะแนนสูงสุดเป็นอันดับ 2 ในปัจจัยที่ 2.2 และ
มีค่าคะแนนสูงสุดเป็นอันดับที่ 4 ในปัจจัยที่ 2.3 และอำเภอเมืองชุมพร มีค่าคะแนนสูงสุดเป็นอันดับ 3 ในปัจจัยที่ 2.1 และปัจจัยที่
2.2 แต่มีค่าคะแนนในปัจจัยที่ 2.3 สูงสุดเป็นอันดับ 1 (ตารางที่ 1 และภาพที่ 15) ดังนั้นจากที่กล่าวมาทั้งหมดพื้นที่มีศักยภาพและ
มีความเหมาะสมต่อการพัฒนาให้เป็นพื้นที่นำร่องทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของเขตการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตกมากที่สุด 3
อันดับแรก คือ อำเภอปราณบุรี-สามร้อยยอด และอำเภอรณง เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีค่าคะแนนรวมศักยภาพสูงสุด
เป็นอันดับต้น ๆ รวมทั้งมีค่าคะแนนการประเมินสูงสุดเป็นอันดับต้น ๆ ในทุกด้าน รองลงมา คือ อำเภอหัวหิน อย่างไรก็ตาม
จากแผนพัฒนาโครงข่ายคมนาคมขนส่งในอนาคตของกระทรวงคมนาคม และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางกายภาพบ่งชี้ว่า
ในอนาคต อำเภอหัวหินมีแนวโน้มจะกลายเป็นศูนย์กลางโครงข่ายคมนาคมของแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตก และมีความพร้อม
ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่รองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยมีทั้งโรงแรมและแหล่งท่องเที่ยวประเภทสปาอยู่มากมาย
โดยเฉพาะริมชายฝั่งทะเล หัวหินจึงมีศักยภาพด้านการพัฒนาเป็นพื้นที่ศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของการท่องเที่ยว
ชายฝั่งทะเลตะวันตก

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่ทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตก

แหล่งท่องเที่ยว	คะแนนตามเกณฑ์การประเมิน									รวมคะแนน ศักยภาพ พื้นที่
	องค์ประกอบที่ 1 (4 ปัจจัย)				รวม คะแนน (เต็ม 66 คะแนน)	องค์ประกอบที่ 2 (3 ปัจจัย)			รวม คะแนน (เต็ม 34 คะแนน)	
	1.1	1.2	1.3	1.4		2.1	2.2	2.3		
จังหวัดเพชรบุรี										
1. อำเภอบ้านแหลม	10.00	10.00	10.00	0.00	30.00	12.00	4.00	0.00	16.00	46.00
2. หาดเจ้าสำราญ	4.00	6.00	5.00	0.00	15.00	10.00	8.00	5.00	23.00	38.00
3. อำเภอเมือง เพชร	4.00	15.00	13.00	0.00	32.00	14.00	11.00	0.00	25.00	57.00
4. อำเภอท่ายาง- บ้านลาด	1.00	6.00	7.00	10.00	24.00	12.00	5.00	0.00	17.00	41.00
5. อำเภอแก่ง กระจาน-หนองหญ้า ปล้อง	18.00	3.00	7.00	0.00	28.00	9.00	11.50	0.00	20.50	48.50
6. อำเภอชะอำ	6.00	4.00	5.00	0.00	15.00	14.00	12.50	5.00	31.50	46.50
จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์										
7. อำเภอหัวหิน	4.00	6.00	12.00	0.00	22.00	15.00	12.50	5.00	32.50	54.50
8. อำเภอปราณบุรี- สามร้อยยอด	15.00	5.00	7.00	0.00	27.00	15.00	13.00	5.50	33.50	60.50
9. อำเภอกุยบุรี	18.00	3.00	7.00	0.00	28.00	9.00	8.00	0.00	17.00	45.00
10. อำเภอเมือง ประจวบคีรีขันธ์	10.00	5.00	4.00	0.00	19.00	12.00	11.50	5.00	28.50	47.50
11. อำเภอทับ สะแก-บางสะพาน	11.00	5.00	5.00	10.00	31.00	12.00	10.50	6.00	28.50	59.50
จังหวัดชุมพร										
12. อำเภอปะทิว	11.00	5.00	4.00	0.00	20.00	10.00	8.00	6.00	24.00	44.00
13. อำเภอเมือง ชุมพร	11.00	6.00	4.00	0.00	21.00	12.00	11.50	6.00	29.50	50.50
14. อำเภอหลังสวน	7.00	11.00	6.00	13.00	37.00	12.00	7.50	1.00	20.50	57.50
15. อำเภอพะโต๊ะ	14.00	4.00	6.00	2.00	26.00	8.00	2.00	0.00	10.00	36.00
จังหวัดระนอง										
16. อำเภอกระบุรี	10.00	4.00	7.00	14.00	35.00	10.00	3.50	0.00	13.50	48.50
17. อำเภอเมือง ระนอง	16.00	10.00	8.00	0.00	34.00	14.00	13.00	4.50	31.50	65.50
18. หมู่เกาะและ ชายฝั่งทะเลอันดา มัน	16.00	9.00	8.00	0.00	33.00	10.00	7.00	6.00	23.00	56.00

ภาพที่ 14 แผนภูมิแสดงระดับคะแนนจำแนกตามปัจจัยในองค์ประกอบที่ 1 ของแหล่งท่องเที่ยว 8 แห่ง ที่มีระดับคะแนนศักยภาพรวมสูงสุดและความหลากหลายของคุณค่าทางการท่องเที่ยว

ภาพที่ 15 แผนภูมิแสดงระดับคะแนนจำแนกตามปัจจัยในองค์ประกอบที่ 2 ของแหล่งท่องเที่ยวที่มีระดับคะแนนรวมขององค์ประกอบนี้สูงสุดและมีระดับคะแนนศักยภาพรวมสูงสุด

7. อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาที่กล่าวมาสามารถวิเคราะห์ภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกไทยแลนด์รีเวียว่า ได้ว่ามีความเหมาะสมที่จะพัฒนาเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness tourism destination) เนื่องจากมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้ทั้งกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพด้านร่างกาย จิตใจ จิตวิญญาณ อารมณ์ การสัมผัสกับสภาพแวดล้อม และทางสังคม และมีเอกลักษณ์แตกต่างกันในแต่ละจังหวัด กล่าวคือ

7.1 จังหวัดเพชรบุรี ควรพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทั้งกลุ่มคุณภาพ ได้แก่ กลุ่มครอบครัว ผู้สูงอายุและนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และมุ่งยกระดับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพควบคู่กับการท่องเที่ยวอื่น ๆ มีตำแหน่งภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบองค์รวม (Holistic wellness tourism) โดยมีพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนา 6 พื้นที่ ได้แก่ 1) บ้านแหลม วิถีชุมชนนาเกลือ ประมงพื้นบ้าน ดูนก 2) หาดเจ้าสำราญ ย่านร้านอาหารทะเล 3) เมืองเพชร เมืองช่าง เมืองสร้างสรรค์ ศิลปวัฒนธรรม 4) ท่ายาง-บ้านลาด วิถีชุมชนเกษตรอินทรีย์ แหล่งวัตถุดิบอาหารปลอดภัย 5) แก่งกระจาน-หนองหญ้าปล้อง ธรรมชาติ ภูเขา ป่าไม้ ทะเลสาบ น้ำตก บ่อน้ำพุร้อน 6) ชะอำ เมืองท่องเที่ยวชายทะเล กิจกรรมชายหาด

7.2 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ควรพัฒนาเป็นเมืองท่องเที่ยวสำหรับครอบครัวและสุขภาพ มีภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวแบบเชิงสุขภาพและนันทนาการ (Recreation wellness tourism) โดยมีพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนา 5 พื้นที่ ได้แก่ 1) หัวหิน ศูนย์กลางการท่องเที่ยว แหล่งที่พัก แหล่งบันเทิงและนันทนาการ กิจกรรมการท่องเที่ยวและพักผ่อนที่หลากหลาย 2) ปรานบุรี-สามร้อยยอด ท่าเรือ ชายหาด ท่องเที่ยวธรรมชาติ 3) กุยบุรี ท่องเที่ยวสัตว์ป่าและธรรมชาติ 4) เมืองประจวบ การพักผ่อน กีฬาทางทะเล แหล่งเรียนรู้ และ 5) ทับสะแก-บางสะพาน กลุ่มพักอาศัยระยะยาว ท่องเที่ยวฐานชุมชน กีฬาทางน้ำแบบสงบ (Passive)

7.3 จังหวัดชุมพร ควรพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเป็นประตูเชื่อมโยงการท่องเที่ยวฝั่งอ่าวไทยและอันดามัน มีภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและสุขภาพ (Eco wellness tourism) โดยมีพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนา 4 พื้นที่ ได้แก่ 1) ปะทิว ท่องเที่ยวชายฝั่ง หาด อ่าว เกาะ ดำน้ำดูปะการัง 2) เมืองชุมพร เชื่อมโยงสู่การท่องเที่ยวทางทะเล 3) หลังสวน วิถีชาวสวน ท่องเที่ยวเรียนรู้เชิงเกษตร (Agro tourism) และ 4) พะโต๊ะ ภูเขา ป่าไม้ ธรรมชาติ น้ำตก ล่องแพ ท่องเที่ยวผจญภัย (Eco adventure)

7.4 จังหวัดระนอง ควรได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระดับชั้นนำ มีภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบการท่องเที่ยวเชิงฟื้นฟูสุขภาพท่ามกลางธรรมชาติ (Natural retreat wellness tourism) โดยมีพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนา 3 พื้นที่ ได้แก่ 1) กระบุรี ไร่กาแฟ ภูเขา น้ำตก 2) เมืองระนอง สุขภาพ บ่อน้ำพุร้อน แช่น้ำแร่ สัมผัสธรรมชาติ ป่าชายเลน น้ำตก ภูเขาหญ้า 3) หมู่เกาะและชายฝั่งทะเลอันดามัน ชายหาด ดำน้ำ เซิร์ฟบอร์ด

จากการประเมินศักยภาพพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวจำนวน 18 แห่ง พบว่าอำเภอหัวหินมีแนวโน้มจะกลายเป็นศูนย์กลางโครงข่ายคมนาคมของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก และมีความพร้อมในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่รองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จึงเสนอแนะให้กำหนดให้พื้นที่บริเวณอำเภอหัวหิน และปรานบุรี-สามร้อยยอด เป็นพื้นที่ศูนย์กลางทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก และเป็นพื้นที่นำร่องในการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตกเป็นจุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อย่างไรก็ตามแม้ว่าจากการประเมินศักยภาพทางการท่องเที่ยว บริเวณพื้นที่อำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนองจะมีค่าคะแนนสูงสุด แต่ด้วยลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดระนอง ที่ค่อนข้างห่างไกล สามารถเข้าถึงได้โดยเครื่องบินและรถยนต์เท่านั้น จึงทำให้ระนองไม่เหมาะต่อการเป็นศูนย์กลางด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ แต่ควรได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชั้นนำสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มที่มีความต้องการเฉพาะด้านการพักผ่อนร่างกายและจิตใจ และเป็นประตูที่เชื่อมโยงการท่องเที่ยวจากชายทะเลฝั่งอันดามันสู่อ่าวไทย

ผลการวิจัยในครั้งนี้มีความแตกต่างกับแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก (The Royal Coast หรือ Thailand Riviera) พ.ศ. 2560 - 2564 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2560) ในประเด็นที่แผนแม่บทดังกล่าวได้กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกให้เป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวชั้นนำระดับโลก ที่ผู้มาเยือนสามารถสัมผัสบรรยากาศของชายหาดที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น เพียงพร้อมด้วยกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวและชุมชน ภายใต้เรื่องราวความทรงจำแห่งพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ไทย สร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้กับนักท่องเที่ยวและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชนอย่างยั่งยืน และมีการกำหนดตำแหน่งภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัด กล่าวคือ ให้จังหวัดเพชรบุรี มุ่งเน้นการท่องเที่ยวด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและธรรมชาติ (Cultural and natural tourism) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงพักผ่อนและนันทนาการ (Leisure and recreation tourism) จังหวัดระนอง มุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการส่งเสริมสุขภาพ (Eco wellness tourism) และจังหวัดชุมพร มุ่งเน้นการท่องเที่ยวกิจกรรมทางน้ำ (Ocean and beach activity) และการท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport tourism) ในขณะที่การวิจัยนี้มุ่งเน้นการศึกษาเชิงลึกในรายละเอียดด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ นำไปสู่ข้อสรุปด้านทิศทางและการกำหนดภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของพื้นที่ซึ่งมีความสอดคล้องต่อแผนพัฒนาการท่องเที่ยวและแผนยุทธศาสตร์ของชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) และการเปลี่ยนแปลงปัจจัยต่าง ๆ ทั้งด้านสังคมและสภาพแวดล้อมทางกายภาพ นอกจากนี้จากการศึกษาวิจัยยังพบว่ามีแหล่งท่องเที่ยวอีก 5 แห่ง ที่มีศักยภาพด้านการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ นอกเหนือจากแหล่งท่องเที่ยว 13 แห่งที่ระบุในแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก (The Royal Coast หรือ Thailand Riviera)

สืบเนื่องจากโครงการวิจัยนี้มุ่งเน้นการศึกษาศักยภาพพื้นที่ในหลายระดับ ทั้งในระดับเขตการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตกที่ครอบคลุมพื้นที่ทั้ง 4 จังหวัด ในระดับจังหวัด และในระดับแหล่งท่องเที่ยวซึ่งมีจำนวนมากกว่า 18 แห่ง ประกอบกับสถานการณ์ระบาดของไวรัสโควิด 19 ในบางพื้นที่ ทำให้การศึกษามีข้อจำกัดในการสำรวจภาคสนามโครงการศึกษาวิจัยในอนาคตจำเป็นต้องสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่อย่างครอบคลุมในทุกมิติ อาทิ การวิเคราะห์ข้อมูลด้านกลุ่มเป้าหมาย ด้านขีดจำกัดในการรองรับของพื้นที่ และด้านผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น เพื่อสร้างแนวทางในการพัฒนาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

8. กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยโครงการแผนขับเคลื่อนกลยุทธ์แห่งอนาคตของไทยแลนด์ริเวียร่า (Driving plan: Future of Thailand Riviera) ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ โดยหน่วยบริหารและจัดการทุน ด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.)

9. เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งทะเล. (2561). *สถานการณ์กักตุนชายฝั่งรายจังหวัด*. สืบค้นจาก https://km.dmcr.go.th/th/c_55/d_19042

กรมทรัพยากรธรณี. (2559). *การกักตุนชายฝั่งทะเลประเทศไทย*. สืบค้นจาก <http://www.dmr.go.th>

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). *แผนแม่บทพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก(รายงานฉบับสมบูรณ์)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

- เขมลักษณ์ คุปคิตพันธ์ และปริญญา บรรจงมณี. (2563). แนวทางการพัฒนาองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 14(1), 1-13.
- พนิต ภูจินดา และยศพล บุญสม. (2016). แนวคิดการพัฒนาเมืองต้นแบบ (Urban Design Guideline for Specific Purposed Towns). *เจ-ดี : วารสารวิชาการการออกแบบสภาพแวดล้อม*, 3(1), 20-43.
- ภาวิณี เอี่ยมตระกูล. (2561). *การสัญจรวิถีเมืองอย่างยั่งยืน (Sustainable Urban Mobile)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภาวิณี เอี่ยมตระกูล. (2563). *การวางแผนและการพัฒนาเมืองเพื่อความยั่งยืน (Sustainable Urban Planning and Development)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธนวัต ลิ้มป้าณิชย์กุล และคณะ. (2562). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ฝั่งทะเลตะวันตก ของประเทศไทย: มุมมองจากการศึกษาต้นแบบริเวียร์ราและนักท่องเที่ยวศักยภาพ (Guidelines for Tourism Development in Thailand's Royal Coast: An Outside-In Perspective). *รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เสนอต่อสำนักคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และ นวัตกรรม (สกว.)*. สิงหาคม 2562.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยว ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 - 2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2550). *คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด*. สืบค้นจาก <http://www.tourism.go.th>
- องค์การบริหารพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2553). *คู่มือการประเมินพื้นที่ท่องเที่ยวเพื่อการประกาศพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: องค์การบริหารพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน).

ภาษาอังกฤษ

- Broadhurst, R. (2001). *Managing environment for leisure and recreation*. London: Routledge.
- Franklin, A. (2003). *Tourism: An Introduction*. Thousand Oaks, CA: Sage Publication, Inc.
- Hoang, H. T., Truong, Q. H., Nguyen, A. T., & Hens, L. (2018). Multicriteria Evaluation of Tourism Potential in the Central Highlands of Vietnam: Combining Geographic Information System (GIS), Analytic Hierarchy Process (AHP) and Principal Component Analysis (PCA). *Sustainability*, 10(9), 3097.
- Mill, C. & Morrison, A. M. (2012). *The tourism system*. 7th ed. Kendall Hunt Publishing Company.
- Mueller, H., & Kaufmann, E. L. (2001). Wellness tourism: Market analysis of a special health tourism segment and implications for the hotel industry. *Journal of vacation marketing*, 7(1), 5-17.
- The Global Wellness Institute. (2018). *Global Wellness Tourism Economy – November 2018*. Retrieved from <https://globalwellnessinstitute.org>.
- Zhan, H., Liu, S., & Shao, Q. (2015). Evaluation of eco-tourism resources of forest nature reserves based on grey cluster model. *Journal of Grey System*, 27(3), 249.